

Huishoudelijk reglement

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Bepalingen inzake afdelingen en centrales

Paragraaf 1: Algemeen

1. Begripsbepalingen

Paragraaf 2: Taken

2. Afdelingen
3. Kamercentrales
4. Provinciecentrales
- 4a. Waterschapscentrales

Paragraaf 3: Vergaderingen

5. Ledenvergaderingen
6. Jaarlijkse ledenvergadering
7. Bijeenroeping ledenvergaderingen ter voorbereiding van een algemene vergadering
8. Bijeenroeping ledenvergadering (centrale met één) afdeling
9. Bijeenroeping ledenvergadering centrales met meer dan één afdeling

Paragraaf 4: Besturen

10. Samenstelling besturen
11. Zittingsduur bestuursleden
12. Kandidaatstelling voor een afdelingsbestuur
13. Kandidaatstelling voor het bestuur van een kamercentrale
14. Bestuursvergaderingen
15. Schorsing en ontslag van bestuursleden
16. Het bestuur van provinciecentrales
- 16a. Het bestuur van waterschapscentrales

Paragraaf 5: Overige

17. Onderafdelingen
18. Ontbinding van een afdeling

Hoofdstuk 2: Algemene vergadering

19. Kennisgeving en agenda
20. Besluitenlijst
21. Bijzondere besluitvormingsprocedure

Hoofdstuk 3: Stemmingen

22. Stemmingen in vergaderingen
23. Ledenraadpleging algemene bepaling
24. Ledenraadpleging over onderwerpen
25. Ledenraadpleging over functies en kandidatenlijsten

Hoofdstuk 4: Geldmiddelen

26. Hoogte van de contributie
27. Maandelijke betaling van de contributie

28. Jaarlijkse betaling van de contributie
29. Geldmiddelen van afdelingen en centrales

Hoofdstuk 5: Secretariaten

30. Algemeen secretariaat
31. Secretariaten van afdelingen en centrales
32. Bezoldigde en onbezoldigde functionarissen

Hoofdstuk 6: Partijraad en commissies

33. Stemgerechtigde leden van de partijraad
34. Adviserende leden van de partijraad
35. Orde van de partijraadsvergaderingen
36. Commissies

Hoofdstuk 7: Groepen

37. Bijzondere groepen
38. Geschillencommissie VVD/JOVD

Hoofdstuk 8: Kandidaatstellingen

39. Toepasselijkheid
40. Aanvang van de procedure
41. Verantwoordelijkheid
42. Kaderstellend Advies
43. Lijsttrekker
44. Voorlopige kandidaten en de voorlopige groslijst
45. Uitsluiting van deelneming
46. Definitieve groslijst en advieslijst
47. Verkiezingsprogramma
48. Vaststelling van de kandidatenlijst
49. Inlevering van de kandidatenlijst
50. Afwijkingen van de procedure
51. Onvoorziene gevallen

Supplement: Specifieke bepalingen bij verkiezingen per vertegenwoordigend lichaam

- S1 Gemeenteraden
- S2 Waterschapsbesturen
- S3 Provinciale Staten
- S4 Tweede Kamer
- S5 Eerste Kamer
- S6 Europees Parlement

Hoofdstuk 1: Bepalingen inzake afdelingen en centrales.

paragraaf 1: Algemeen.

artikel 1: Begripsbepalingen.

- 1.1 In dit huishoudelijk reglement en in de krachtens dit huishoudelijk reglement vast te stellen reglementen wordt verstaan onder
- a. *Algemene vergadering*:
De algemene vergadering van de VVD zoals geregeld in de artikelen 19 tot en met 22 van de statuten;
 - b. *Jaarlijkse algemene vergadering*:
De algemene vergadering, die ingevolge artikel 20 van de statuten elk jaar vóór 1 juni wordt gehouden;
 - c. *Hoofdbestuur*:
De door de algemene vergadering benoemde bestuursleden van de VVD;
 - d. *Centrales*:
De kamercentrales, provinciecentrales en waterschapscentrales, als omschreven in artikel 5 van de statuten;
 - e. *Ledenvergadering van een centrale*:
De vergadering van de leden die behoren tot de afdelingen waaruit de centrale bestaat;
 - f. *Provinciecentrale*:
Een overkoepelend orgaan, gevormd uit alle kamercentrales, die in één provincie voorkomen, dan wel, indien in de provincie slechts één kamercentrale voorkomt, die kamercentrale;
 - f1. *Waterschapscentrale*:
Een overkoepelend orgaan, gevormd uit alle kamercentrales die in één waterschap voorkomen, dan wel uit delen van kamercentrales die tot een gebied van een waterschap behoren;
 - g. *Afdeling*:
Een overeenkomstig artikel 17 van de statuten opgerichte plaatselijke organisatie van de VVD;
 - h. *Ledenvergadering van een afdeling*:
De vergadering van de leden, die tot die afdeling behoren;
 - i. *Fractie*:
De als zodanig gezamenlijk in een vertegenwoordigend lichaam (gemeenteraad, deelgemeenteraad, provinciale staten, Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement) optredende leden van de VVD;
 - j. *Commissie van beroep*:
Een beroepsinstantie samengesteld uit door de algemene vergadering benoemde leden.
 - k. *Partijcommissies*:
Commissies die het hoofdbestuur alsmede de fracties in de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal en het Europees Parlement adviseren over vraagstukken, die tot hun werkterrein behoren.
 - l. *Landelijke commissies*:
Door het hoofdbestuur in te stellen commissies, die het hoofdbestuur stelselmatig adviseren over vraagstukken, die behoren tot het werkterrein van het hoofdbestuur;

- m. *Ad-hoccommissies:*
Door het hoofdbestuur incidenteel in te stellen commissies, die het hoofdbestuur adviseren over een bepaald vraagstuk, dat behoort tot het werkterrein van het hoofdbestuur;
- n. *VVD-Bestuurdersvereniging:*
De vereniging van de VVD ter bevordering van de kennis van het bestuur van provincies, gemeenten, deelgemeenten en wijken, samenwerkingsverbanden en waterschappen;
- o. *Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie:*
De vereniging van jonge liberalen ter bevordering van de informatie over politieke problemen in de maatschappij en het doordringen van de leden van de verantwoordelijkheden welke het staatsburgerschap aan hen oplegt;
- p. *Gewone meerderheid:*
Meer dan de helft van het aantal uitgebrachte stemmen, waarbij blanco en ongeldig uitgebrachte stemmen geacht worden niet te zijn uitgebracht;
- q. *Gekwalificeerde meerderheid:*
Ten minste twee derde van het aantal geldig uitgebrachte stemmen, waarbij blanco en ongeldig uitgebrachte stemmen geacht worden niet te zijn uitgebracht;
- r. *Zittend lid:*
Een lid van de VVD dat lid is van het vertegenwoordigend lichaam waarvoor de procedure van kandidaatstelling van toepassing is (gemeenteraad, deelgemeenteraad, waterschapsbestuur, provinciale staten, Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement), of is wethouder, gedeputeerde, DB-lid van een waterschap, wethouder (DB-lid) van een deelgemeente, staatssecretaris of minister;
- s. *Groslijst:*
De alfabetische lijst van alle voorlopige kandidaten;
- t. *Voorlopige advieslijst:*
De lijst van door het bestuur in volgorde van voorkeur geplaatste kandidaten;
- u. *Advieslijst:*
De lijst die door het bestuur wordt vastgesteld en onderwerp van een ledenraadpleging onder alle leden is.
Voor de Tweede Kamerverkiezingen geldt dat deze advieslijst in de advieslijstvergadering van afgevaardigden wordt besproken en vastgesteld alvorens onderwerp te zijn van een ledenraadpleging onder alle leden;
- v. *Kaderstellend advies:*
Het in artikel 42 omschreven advies over de technische inrichting van de kandidatenlijst;
- w. *Voorlopige kandidaat:*
Een lid van de VVD dat schriftelijk heeft verklaard een kandidatuur in overweging te willen nemen voor een plaats op de kandidatenlijst;
- x. *Lijstduwer:*
Een of meer bekende kandidaten die door de ledenvergadering op de laatste plaats(en) van de kandidatenlijst zijn gesteld en die vooraf verklaren een eventuele benoeming tot *volksvertegenwoordiger* alleen te zullen aanvaarden voor zover er geen kandidaten met hogere plaats op de kandidatenlijst een benoeming willen aanvaarden;
- y. *Lijstdeel:*

Het onderste gedeelte van de kandidatenlijst waarop de laatste vijf plaatsen voor de rijkskieskringen volgens de Kieswet verschillend kunnen zijn.

paragraaf 2: Taken

artikel 2: Afdelingen.

- 2.1 De taken, rechten en verplichtingen van (het bestuur van) een afdeling zijn:
 - a. al hetgeen voortvloeit uit de statuten en de reglementen van de VVD;
 - b. het meewerken aan de kandidaatstelling voor alle vertegenwoordigende lichamen op de wijze als nader geregeld in reglementen van de VVD;
 - c. het binnen haar gebied bevorderen van alle activiteiten, die dienstig zijn aan de doelstellingen van de VVD;
 - d. al hetgeen haar door het hoofdbestuur is opgedragen;
 - e. al hetgeen overigens bevorderlijk is aan het doel van de VVD.

artikel 3: Kamercentrales.

- 3.1 De taken, rechten en verplichtingen van (het bestuur van) een kamercentrale zijn:
 - a. het binnen haar gebied bevorderen en stimuleren van de oprichting van afdelingen;
 - b. het bevorderen en stimuleren van het goede verloop van de werkzaamheden in de afdelingen binnen haar gebied;
 - c. het bevorderen en stimuleren van de uitvoering van het door de algemene vergadering vastgestelde beleid van het hoofdbestuur;
 - d. het benoemen van leden in de partijraad.

artikel 4: Provinciecentrales.

- 4.1 De taken, rechten en verplichtingen van (het bestuur van) een provinciecentrale zijn:
 - a. het bevorderen van de rol die de VVD in de provinciale politiek speelt;
 - b. de kandidaatstelling voor leden van de provinciale staten op de wijze als nader geregeld in de reglementen van de VVD;
 - c. het bevorderen van de verkiezing van de gestelde kandidaten.

artikel 4a: Waterschapscentrales.

- 4a.1 De taken, rechten en verplichtingen van (het bestuur van) een waterschapscentrale zijn:
 - a. het bevorderen van de rol die de VVD in de waterschapsbesturen speelt;
 - b. de kandidaatstelling voor de leden van waterschapsbesturen op de wijze als nader geregeld in de reglementen van de VVD;
 - c. het bevorderen van de verkiezingen van de gestelde kandidaten.

paragraaf 3: Vergaderingen.

artikel 5: Ledenvergaderingen.

- 5.1 De ledenvergadering is het hoogste orgaan van een afdeling of centrale.
- 5.2 Aan de ledenvergadering komen voor het betrokken gebied alle bevoegdheden toe, die niet door de wet, de statuten en reglementen van de VVD aan andere organen zijn opgedragen.
- 5.3 Een ledenvergadering kan slechts rechtsgeldige besluiten nemen inzake onderwerpen, die in de uitnodiging voor de betreffende vergadering zijn vermeld.
- 5.4 Onverminderd het bepaalde in de statuten hebben leden van het hoofdbestuur toegang tot de ledenvergaderingen van afdelingen en centrales en hebben leden van het bestuur van de kamercentrales toegang tot de ledenvergaderingen van de afdelingen in hun betrokken gebied. Zij mogen in die vergaderingen het woord voeren. Wanneer zij niet tevens behoren tot de afdeling of centrale hebben zij daarin geen stemrecht.

artikel 6: Jaarlijkse ledenvergadering.

- 6.1 Bij de behandeling van de rekening en verantwoording wordt de jaarlijkse ledenvergadering voorgelicht door een financiële commissie van ten minste twee leden die daartoe met hun plaatsvervangers voor de duur van één jaar door de ledenvergadering worden benoemd. Deze leden zijn maximaal tweemaal herkiesbaar en mogen geen deel uitmaken van het bestuur.
- 6.2 Het bestuur van de afdeling (centrale) zorgt ervoor dat de algemeen secretaris uiterlijk 1 maart een exemplaar ontvangt van:
 - a. de door de ledenvergadering vastgestelde begroting over het afgelopen kalenderjaar;
 - b. de door de penningmeester opgestelde rekening en verantwoording over dit jaar;
 - c. de verklaring van de financiële commissie over deze rekening en verantwoording; Het bestuur van de afdeling stuurt deze stukken tezelfdertijd ook aan de secretaris van de kamercentrale waartoe de afdeling behoort.
- 6.3 Het bestuur roept de jaarlijkse ledenvergadering vóór vijftien mei bijeen.
- 6.4 In deze vergadering brengt het bestuur ten minste zijn jaarverslag uit, doet het rekening en verantwoording en vinden periodieke aftreding en benoeming van bestuursleden plaats. In deze vergadering benoemt de ledenvergadering van de afdeling tevens de afgevaardigden en hun plaatsvervangers naar alle voorkomende vergaderingen voor de duur van één jaar, te rekenen van vijftien mei tot vijftien mei.
- 6.5 De goedkeuring van de rekening en verantwoording door de jaarlijkse ledenvergadering ontheft het bestuur van zijn aansprakelijkheid voor het in het afgelopen jaar gevoerde beleid. Indien de behandeling door de ledenvergadering leidt tot wijziging van de gegevens zoals die op grond van artikel 6.1 zijn gerapporteerd, stelt het bestuur van de afdeling de algemeen secretaris hiervan terstond, maar uiterlijk vijftien mei in kennis.

artikel 7: Bijeenroeping ledenvergaderingen ter voorbereiding van een algemene vergadering.

- 7.1 Onverminderd het bepaalde in artikel 6.3 roept het bestuur van een afdeling of kamercentrale de ledenvergadering bijeen tegen een tijdstip, dat ligt tussen ten hoogste tien en ten minste vier weken voor de jaarlijkse algemene vergadering. Van de agenda maakt in ieder geval deel uit: de agenda van de algemene vergadering.
- 7.2 Voorts roept het bestuur van een afdeling of kamercentrale de ledenvergadering bijeen zo dikwijls dat nodig is ter voorbereiding van een algemene vergadering.

artikel 8: Bijeenroeping ledenvergadering (centrale met één) afdeling.

- 8.1 Alle ledenvergaderingen worden op een termijn van ten minste één week tevoren uitgeschreven en in geval van een kandidaatstelling ten minste drie weken tevoren uitgeschreven, hetzij door het bestuur, hetzij door één tiende deel van het aantal leden dat tot de afdeling behoort met een maximum van vijftwintig leden. Deze bijeenroeping geschiedt door toezending van een uitnodiging aan de leden en aspirant-leden, die tijd en plaats van de vergadering en de te behandelen onderwerpen bevat.
- 8.2 De voorzitter roept de ledenvergadering bijeen op verzoek van ten minste één tiende deel van de leden met een maximum van vijftwintig leden; indien aan zodanig verzoek niet binnen één maand na ontvangst ervan gevolg is gegeven, kunnen die verzoekers zelf tot de bijeenroeping overgaan. Op hun verzoek verzendt het algemeen secretariaat de uitnodiging aan de leden voor rekening van de afdeling.
- 8.3 De bijeenroeping geschiedt door middel van een brief dan wel plaatsing ervan in het afdelingsperiodiek, indien de afdeling daarover beschikt. Wanneer het vereiste aantal leden de vergadering bijeenroept, kan de ledenvergadering zelf in haar leiding voorzien.
- 8.4 Tevens roept het bestuur de ledenvergadering bijeen zo dikwijls als de voorzitter of ten minste één derde van de bestuursleden dit wenselijk oordeelt of wanneer het daartoe volgens de wet of de statuten en reglementen van de VVD verplicht is.
- 8.5 Ook het hoofdbestuur kan op dezelfde wijze een ledenvergadering van de afdeling bijeenroepen en daarbij zelf in de leiding voorzien.

artikel 9: Bijeenroeping ledenvergadering centrales met meer dan één afdeling.

- 9.1 Alle ledenvergaderingen worden op een termijn van ten minste twee weken bijeengeroepen, hetzij door het bestuur van de centrale, hetzij door een aantal afdelingen, dat tezamen ten minste één tiende van het aantal leden dat tot de centrale behoort omvat.
- 9.2 Wanneer het vereiste aantal afdelingen hierom verzoekt, roept de voorzitter van de centrale de ledenvergadering bijeen binnen één maand na ontvangst ervan. Gebeurt dit niet, dan kunnen de verzoekers zelf tot die bijeenroeping overgaan.
- 9.3 De bijeenroeping kan geschieden door verzending van een schriftelijke uitnodiging die tijd en plaats van de vergadering en de te behandelen onderwerpen bevat. Deze uitnodiging wordt ten minste:
 - a. ofwel verzonden aan alle besturen van de afdelingen die tot de

- centrale behoren;
- b. ofwel verzonden aan alle leden die tot de centrale behoren.
Verzending kan zowel afzonderlijk per post als door plaatsing in het periodiek van de centrale geschieden. Wanneer het vereiste aantal afdelingen de vergadering bijeenroept, kan het algemeen secretariaat de uitnodiging voor rekening van de centrale verzenden. In laatstgenoemde situatie voorziet de ledenvergadering van de centrale zelf in haar leiding.
- 9.4 Tevens roept het bestuur van de centrale de ledenvergadering bijeen zo dikwijls als de voorzitter of ten minste één derde van de bestuursleden dit wenselijk oordeelt of wanneer het daartoe volgens de wet of de statuten en reglementen van de VVD verplicht is.
- 9.5 Ook het hoofdbestuur kan op dezelfde wijze een ledenvergadering bijeenroepen en daarbij zelf in de leiding voorzien.

paragraaf 4: Besturen.

artikel 10: Samenstelling besturen.

- 10.1 Het aantal leden van het bestuur wordt door de ledenvergadering bepaald.
- 10.2 Het bestuur van een afdeling (centrale) bestaat uit de volgende in functie benoemde leden:
 - a. de voorzitter;
 - b. de vice-voorzitter (optioneel, indien de vice-voorzitter niet in functie wordt benoemd, dan dient door en uit het bestuur één van de leden als plaatsvervanger te worden aangewezen);
 - c. de secretaris;
 - d. de penningmeester;
 - e. alsmede de niet in functie benoemde: overige leden.
- 10.3 Bij ontstentenis van bestuursleden blijft het bestuur bevoegd en zorgt derhalve voor onderlinge vervanging.
- 10.4 De bestuursleden worden uit de leden gekozen door de ledenvergadering. De taken van de overige leden van het bestuur worden, voor zover niet voortvloeiend uit de statuten of reglementen van de VVD, elk jaar door het bestuur vastgesteld en kenbaar gemaakt aan de leden.
- 10.5 Het bestuur van een afdeling doet opgave van zijn samenstelling en van wijzigingen daarin aan de algemeen secretaris en de secretaris van de kamercentrale. Het bestuur van een centrale doet opgave van zijn samenstelling en van wijzigingen daarin aan de algemeen secretaris en de secretarissen van de afdelingen die tot de centrale behoren.
- 10.6 Aan het bestuur van een afdeling respectievelijk centrale wordt na overleg met de betrokken fractie(s) een lid van de raadsfractie respectievelijk statenfractie als adviseur aan het bestuur toegevoegd.
- 10.7 In het bestuur van een kamercentrale wordt na overleg met het hoofdbestuur van de JOVD door de ledenvergadering een jongere die lid is van VVD en JOVD benoemd. Dit volwaardig lid van het bestuur heeft dezelfde rechten en plichten als de overige bestuursleden.

artikel 11: Zittingsduur bestuursleden.

- 11.1 De leden van het bestuur van een afdeling (centrale) worden gekozen

- voor de tijd van drie jaar. Elk jaar treedt één derde of nagenoeg één derde af aan de hand van een op te maken rooster van aftreden.
- 11.2 Een lid van het bestuur, dat is gekozen ter vervulling van een tussentijds opengevallen plaats, treedt af in de jaarlijkse ledenvergadering waarin die plaats volgens het rooster van aftreden ingevuld had moeten worden en is tweemaal herkiesbaar.
 - 11.3 Leden van het bestuur van een afdeling (centrale) zijn na een onafgebroken zittingsduur van zes jaar, met inachtneming van hetgeen in artikel 11.2 is gesteld, gedurende één jaar niet herkiesbaar. Worden zij dan weer gekozen, dan gelden opnieuw de bepalingen voor de zittingsduur.
 - 11.4 Voor de toepassing van dit artikel wordt:
 - a. een onderbreking van het lidmaatschap van het bestuur gedurende minder dan één jaar buiten beschouwing gelaten;
 - b. de tijdsduur, die verstrijkt tussen twee opeenvolgende jaarlijkse ledenvergaderingen met één jaar gelijkgesteld.
 - 11.5 Bij wijze van uitzondering kan na gebleken noodzaak een lid van het bestuur nog éénmaal dadelijk voor drie jaar herkozen worden, mits het bestuur dit bij schriftelijke stemming unaniem heeft voorgesteld en de ledenvergadering dit voorstel goedkeurt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. De totale zittingsduur kan echter nimmer meer dan negen jaar bedragen.

artikel 12: Kandidaatstelling voor een afdelingsbestuur.

- 12.1 Tot kandidaatstelling van leden van een bestuur van een afdeling zijn bevoegd:
 - a. het bestuur van de afdeling;
 - b. ten minste één tiende van het aantal leden met een maximum van vijftientig leden, die tot de afdeling behoren; van het op deze wijze kandidaat gestelde lid dient een instemmingsverklaring te worden overgelegd
- 12.2 Het bestuur geeft in de oproeping en ten minste drie weken voor de ledenvergadering waarin in opengevallen of openvallende plaatsen in het bestuur zal worden voorzien, kennis van de door het bestuur gestelde kandidaten, waarbij het voor elke te vervullen plaats één of meer kandidaten mag stellen.
- 12.3 Benoeming vindt plaats in de jaarlijkse ledenvergadering. Tussentijdse benoeming kan ook plaatsvinden in andere ledenvergaderingen.
- 12.4 De termijn van kandidaatstelling sluit ten minste zeven dagen voor de ledenvergadering, waarin de benoeming plaatsvindt.

artikel 13: Kandidaatstelling voor het bestuur van een kamercentrale.

- 13.1 Tot kandidaatstelling van leden van een bestuur van een kamercentrale, bestaande uit meer dan één afdeling, zijn bevoegd:
 - a. het bestuur van de kamercentrale;
 - b. de ledenvergadering van elke afdeling die tot de kamercentrale behoort.
- 13.2 Benoeming vindt plaats in de jaarlijkse ledenvergadering van de centrale. Tussentijdse benoeming kan ook plaatsvinden in een andere ledenvergadering.
- 13.3 De termijn van kandidaatstelling sluit ten minste veertien dagen voor de ledenvergadering, waarin de benoeming plaatsvindt.
- 13.4 Elk tot kandidaatstelling bevoegd orgaan mag voor elke te vervullen

- plaats één of meer kandidaten stellen.
- 13.5 Het bestuur van een kamercentrale geeft ten minste twee maanden vóór de sluiting van de termijn van kandidaatstelling voor benoemingen aan de secretaris van elke afdeling binnen zijn gebied schriftelijk kennis in welke opengevallen of openvallende plaatsen moet worden voorzien, onder vermelding van de bevoegdheid tot kandidaatstelling en van de kandidaten, die het bestuur stelt.

artikel 14: Bestuursvergaderingen.

- 14.1 Het bestuur van een afdeling (centrale) vergadert ten minste tweemaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of twee leden van het bestuur dit wenselijk oordelen en wanneer het daartoe volgens de statuten en reglementen van de VVD verplicht is.

artikel 15: Schorsing en ontslag van bestuursleden.

- 15.1 Bestuursleden, die in gebreke blijven hun taak te vervullen in overeenstemming met de statuten of de reglementen van de VVD, kunnen:
- door de ledenvergadering naar aanleiding van een ingediend voorstel worden geschorst dan wel worden gedwongen tot aftreden;
 - door het hoofdbestuur naar aanleiding van door dit bestuur gegeven herhaalde schriftelijke waarschuwingen ter zake worden geschorst dan wel van hun taken worden ontheven;
 - de besluiten onder a en b worden met een gewone meerderheid genomen.
- 15.2 Van een in artikel 15.1 bedoeld besluit wordt het betreffende bestuurslid zo spoedig mogelijk bij aangetekende brief in kennis gesteld.
- 15.3 Tegen een besluit van de ledenvergadering tot gedwongen aftreden is geen beroep mogelijk. Tegen een besluit van het hoofdbestuur tot ontheffing van de taken kan binnen één maand na ontvangst ervan door het betreffende bestuurslid schriftelijk beroep worden ingesteld bij de commissie van beroep. Een besluit tot gedwongen aftreden leidt tot onmiddellijke beëindiging van het bestuurslidmaatschap.
- 15.4 Een besluit tot ontheffing van de taken leidt tot beëindiging van het bestuurslidmaatschap door:
- het verstrijken van de beroepstermijn zonder dat beroep is ingesteld;
 - een beslissing van de commissie van beroep, waarbij het beroep is afgewezen.
- 15.5 Ingeval het gehele bestuur van een afdeling (centrale) wordt gedwongen tot aftreden dan wel wordt ontheven van de taken neemt het naasthogere bestuur zoveel mogelijk de taak van het bestuur over, waarbij het zich kan laten bijstaan door andere leden. Ook dienen aftredende bestuursleden al hun stukken over te dragen aan de nieuwe bestuursleden.

artikel 16: Het bestuur van provinciecentrales.

- 16.1 Daar waar het gebied van de provinciecentrale samenvalt met dat van een kamercentrale is het bestuur van die kamercentrale tevens het bestuur van de provinciecentrale.

- 16.2 Daar waar het gebied van de provinciecentrale meerdere kamercentrales omvat, benoemt de ledenvergadering van de provinciecentrale de leden van het bestuur op voordracht van de gezamenlijke besturen van die kamercentrales, op zodanige wijze dat iedere kamercentrale met ten minste één lid in het bestuur van de provinciecentrale is vertegenwoordigd.
- 16.3 Alle bepalingen met betrekking tot het centralebestuur zijn van overeenkomstige toepassing op het provinciecentrale bestuur, met inachtneming van de specifieke bepalingen ter zake in de reglementen van de VVD.

artikel 16a: Het bestuur van waterschapscentrales.

- 16a.1 Daar waar het gebied van de waterschapscentrales samenvalt met dat van een kamercentrale is het bestuur van die kamercentrale tevens het bestuur van de waterschapscentrale.
- 16a.2 Daar waar het gebied van de waterschapscentrale meerdere kamercentrales omvat, benoemt de ledenvergadering van die waterschapscentrale op voordracht van de gezamenlijke besturen van die kamercentrales, op zodanige wijze dat iedere kamercentrale met ten minste één lid in het bestuur van de waterschapscentrale is vertegenwoordigd. De ledenvergadering van de waterschapscentrale kan besluiten hiervan af te wijken indien tot het gebied van de kamercentrale meerdere waterschappen behoren.
- 16a.3 Alle bepalingen met betrekking tot het centralebestuur zijn van overeenkomstige toepassing op het waterschapscentralebestuur, met inachtneming van de specifieke bepalingen ter zake in de reglementen van de VVD.

paragraaf 5: Overige.

artikel 17: Onderafdelingen.

- 17.1 Door de ledenvergadering van een afdeling kunnen onderafdelingen worden ingesteld.
- 17.2 De activiteiten van een onderafdeling blijven voor verantwoordelijkheid van de afdeling; de rechten en plichten van een onderafdeling worden in een reglement vastgelegd.
- 17.3 Tot een onderafdeling behoren alle leden van de afdeling, die hun woonplaats hebben in het desbetreffende gedeelte van de betrokken gemeente.
- 17.4 Op zijn verzoek kan een lid behoren tot een andere onderafdeling dan die in het gedeelte van de gemeente waaronder de onderafdeling ressorteert. Op zodanig verzoek beslist het bestuur van de afdeling, dat aan de inwilliging voorwaarden kan verbinden

artikel 18: Ontbinding van een afdeling.

- 18.1 Van een besluit tot ontbinding van een afdeling op grond van het bepaalde in de statuten wordt door het hoofdbestuur zo spoedig mogelijk bij aangetekende brief kennis gegeven aan het bestuur onder vermelding van de bevoegdheid van de afdeling om binnen één maand na ontvangst ervan tegen dit besluit beroep in te stellen bij de commissie van beroep.
- 18.2 Door een besluit tot ontbinding wordt de betrokken afdeling geschorst

in de uitoefening van al haar rechten en verplichtingen, behoudens haar bevoegdheid beroep in te stellen. De schorsing duurt voort totdat het besluit tot ontbinding onherroepelijk is geworden dan wel is vernietigd.

- 18.3 Een besluit tot ontbinding wordt onherroepelijk door:
 - a. het verstrijken van de beroepstermijn zonder dat beroep is ingesteld;
 - b. een beslissing van de commissie van beroep, waarbij het beroep is afgewezen.
- 18.4 Ingeval van ontbinding van een afdeling besluit het hoofdbestuur bij welke afdeling het gebied van de ontbonden afdeling wordt gevoegd. Dit besluit wordt niet eerder genomen, dan nadat het hoofdbestuur de ledenvergaderingen van de betreffende (onder)afdelingen en het betreffende kamercentralebestuur heeft gehoord. In dit besluit bepaalt het hoofdbestuur tevens welke bestemming aan de bezittingen van de ontbonden afdeling wordt gegeven. In voorkomend geval kan het hoofdbestuur aan personen, die betalingen aan de VVD hebben gedaan ten behoeve van (een bepaald doel van) de afdeling, die ontbonden wordt, het (resterende deel van het) bedrag terugbetalen.
- 18.5 Wanneer het hoofdbestuur ontbinding van een afdeling een te zwaar middel vindt, doch het disfunctioneren van een afdeling (tijdelijk) ingrijpen nodig maakt, kan het naasthogere bestuur (tijdelijk) de taken van die betreffende afdeling overnemen. Het kan zich daarbij laten bijstaan door andere leden.

Hoofdstuk 2: Algemene vergadering.

artikel 19: Kennisgeving en agenda.

- 19.1 Het hoofdbestuur deelt elk jaar uiterlijk vóór 1 oktober schriftelijk aan de besturen van de afdelingen en kamercentrales mede:
 - a. het tijdstip en de plaats van de jaarlijkse algemene vergadering en van andere algemene vergaderingen in het volgend kalenderjaar waarop artikel 23.2 van de statuten van toepassing is; de volgende bepalingen van dit artikel zijn op die vergaderingen van overeenkomstige toepassing;
 - b. de tijdstippen van verschijnen van de agenda en de leeswijzer;
 - c. de bevoegdheid van de ledenvergadering van afdelingen en kamercentrales om tot uiterlijk vier weken voor tijdstip van verschijnen van de agenda bij het hoofdbestuur initiatiefvoorstellen in te dienen;
 - d. welke leden van het hoofdbestuur tijdens de eerstvolgende jaarlijkse algemene vergadering aftredend zijn onder vermelding of de aftredenden herkiesbaar zijn;
 - e. de bevoegdheid van de ledenvergaderingen van afdelingen en kamercentrales om tot uiterlijk twee weken voor het tijdstip van verschijnen van de leeswijzer kandidaten te stellen voor elke in het hoofdbestuur te vervullen plaats
 - f. dat de kandidaatstelling slechts geldig is indien van elke te stellen kandidaat een korte levensbeschrijving is bijgevoegd en vergezeld wordt van een schriftelijke bereidverklaring van de kandidaat om de kandidatuur te aanvaarden;
 - g. de bevoegdheid van de ledenvergaderingen van afdelingen en kamercentrales, de partijcommissies en de groepen zoals vermeld in artikel 35.1 uitgezonderd de JOVD, om tot uiterlijk zes weken vóór de jaarlijkse algemene vergadering amendementen op de agenda en de daarin opgenomen voorstellen in te dienen.
- 19.2 De agenda verschijnt uiterlijk tien weken vóór de jaarlijkse algemene vergadering. De agenda vermeldt welke voorstellen van het hoofdbestuur, en van ledenvergaderingen van afdelingen of kamercentrales worden voorgelegd en welke kandidaten voor elke te vervullen plaats door het hoofdbestuur worden gesteld. Kandidaten gesteld door een ledenvergadering die voor de in artikel 19.1 onder c genoemde termijn zijn ingediend, worden eveneens in de agenda vermeld.
- 19.3 De leeswijzer verschijnt uiterlijk twee weken vóór de jaarlijkse algemene vergadering en bevat behalve de agenda alle naar aanleiding daarvan ingediende amendementen en moties en adviezen en nadere voorstellen van het hoofdbestuur.
- 19.4 De aankondiging van het tijdstip en de plaats van een algemene vergadering, de agenda en de leeswijzer, worden zo spoedig mogelijk gepubliceerd in het landelijk periodiek en op de website van de VVD. Hierbij kunnen de daarin opgenomen teksten beknopt worden weergegeven, mits is aangegeven hoe de volledige tekst verkrijgbaar is.
- 19.5 Op schriftelijk voorstel van de ledenvergadering van een afdeling of een kamercentrale, het hoofdbestuur of ten minste tien leden kan de algemene vergadering in een actuele motie haar mening geven over

- (inter-)nationale politieke onderwerpen. Het hoofdbestuur kan regels stellen om ervoor te zorgen dat alle aanwezige leden van de inhoud van het voorstel kennis kunnen nemen.
- 19.6 Het hoofdbestuur draagt zorg voor zodanige faciliteiten dat alle leden die zich daartoe uiterlijk twee weken voor de dag van de algemene vergadering hebben aangemeld, daaraan kunnen deelnemen. Het hoofdbestuur kan leden die zich later aanmelden de toegang tot de vergadering weigeren voor zover de beschikbare faciliteiten dit naar zijn oordeel noodzakelijk maken.
- 19.7 Het hoofdbestuur stelt een bedrag vast dat leden die na aanmelding niet aan de vergadering deelnemen verschuldigd zijn alvorens zij zich voor volgende vergaderingen kunnen registreren. Het voorgaande is niet van toepassing op leden die zich uiterlijk twee weken voor de dag van de algemene vergadering weer hadden afgemeld.
- 19.8 De algemene vergadering kan onderdelen van de agenda voorbereiden door discussie in gelijktijdige deelsessies. In dat geval vindt de behandeling van deze onderdelen in de voltallige vergadering plaats aan de hand van de rapportage uit deze deelsessies.

artikel 20: Besluitenlijst.

- 20.1 Van de besluiten van iedere algemene vergadering wordt onder verantwoordelijkheid van de algemeen secretaris een besluitenlijst opgesteld.
- 20.2 De desbetreffende algemene vergadering benoemt, op voordracht van het hoofdbestuur, een commissie van drie leden, die de desbetreffende vergadering bijwoont. Deze commissie onderzoekt de besluitenlijst op inhoud en deugdelijkheid en stelt hem vervolgens onder vermelding van de stemverhouding namens de algemene vergadering definitief vast.
- 20.3 De aldus vastgestelde besluitenlijst kan niet meer worden gewijzigd en wordt in beknopte vorm als zodanig gepubliceerd in het landelijk periodiek en op de website van de VVD.

artikel 21: Bijzondere besluitvormingsprocedure.

- 21.1 Het hoofdbestuur is bevoegd om voor de vaststelling van teksten waarop naar verwachting grote aantallen amendementen zullen worden ingediend een bijzondere besluitvormingsprocedure vast te stellen, waarbij termijnen en de wijze van inzending van amendementen of moties worden vastgesteld en tijdig bekendgemaakt.
- 21.2 De aan de partij voor deze procedure in aanmerking komende voorgelegde stukken kunnen worden geamendeerd dan wel van moties voorzien door:
- a. de ledenvergadering van afdelingen en kamercentrales;
 - b. de partijcommissies;
 - c. de bijzondere groepen, uitgezonderd de JOVD.
- 21.3 Alle amendementen en moties worden rechtstreeks bij het hoofdbestuur ingediend volgens een door dit bestuur ter beschikking te stellen model.
- 21.4 De redactiecommissie maakt een overzicht waarin alle ingediende amendementen en moties zijn opgenomen. Het hoofdbestuur maakt dit overzicht ten minste bekend door publicatie op de website.
- 21.5 De redactiecommissie onderzoekt:

- a. welke amendementen en moties van zuiver redactionele aard zijn;
 - b. welke amendementen en moties identiek zijn, doordat zij slechts verschillen van louter redactionele aard kennen of een andere toelichting kennen;
 - c. welke amendementen en moties een zodanig overeenkomstige strekking hebben dat de behandeling ter vergadering door samenvoeging, splitsing of vervanging gediend zou zijn.
- 21.6 De redactiecommissie legt haar bevindingen voor aan de indieners van de amendementen. Deze krijgen de gelegenheid om hun opvatting ter zake aan de commissie voor te leggen.
- 21.7 Het hoofdbestuur voorziet in advisering over de ingediende amendementen. Het is bevoegd nota's van wijziging vast te stellen.
- 21.8 De redactiecommissie stelt ten behoeve van de algemene vergadering een leeswijzer op rekening houdend met haar bevindingen, de hierop ontvangen reacties en eventuele nota's van wijziging. De leeswijzer bevat alle te behandelen amendementen en moties in een volgorde die een doelmatig verloop van de algemene vergadering zoveel mogelijk bevordert. Bij de leeswijzer voegt de redactiecommissie ook een bijlage waarin alle ingediende amendementen en moties zijn opgenomen waarvan de indieners hebben laten weten dat zij niet instemmen met de wijze waarop zij door de redactiecommissie in de leeswijzer zijn verwerkt.
- 21.9 Bij het combineren van moties en amendementen draagt de redactiecommissie er zorg voor dat indieners van oorspronkelijke moties en amendementen voor zover zij daar prijs op stellen ook voor de vervangende moties en amendementen als zodanig worden vermeld.
- 21.10 De algemene vergadering besluit met een gewone meerderheid van stemmen over de moties en amendementen, de nota's van wijziging en de vast te stellen teksten zoals opgenomen in de leeswijzer.
- 21.11 De algemene vergadering kan op voorstel van de indiener bij gewone meerderheid van stemmen besluiten een amendement of motie in de bijlage toch in behandeling te nemen. Over dit voorstel wordt alleen door de indiener en namens het hoofdbestuur het woord gevoerd.

Hoofdstuk 3: Stemmingen.

artikel 22: Stemmingen in vergaderingen.

- 22.1 Stemmingen in de VVD kunnen slechts rechtsgeldig plaatsvinden in een reglementair belegde vergadering over reglementair aan de orde zijnde onderwerpen. Zij kunnen gaan over zaken of over personen.
- 22.2 Over zaken wordt bij handopsteken, opsteken van stembriefjes, schriftelijk of elektronisch gestemd op grond van een daartoe strekkend besluit van de vergadering, een en ander overeenkomstig de bepalingen in de statuten en de reglementen van de VVD.
- 22.3 Over personen wordt indien nodig altijd schriftelijk of elektronisch gestemd, waarbij zich de volgende mogelijkheden kunnen voordoen
- a. *enkelvoudige kandidatuur:*
hiervoor is geen stemming nodig; belanghebbende wordt direct door de voorzitter benoemd verklaard;
 - b. *een kandidaat voor meer onverenigbare plaatsen:*
over de vervulling van de plaatsen wordt beslist in de volgorde waarin zij in de agenda staan vermeld, tenzij de vergadering tot een andere volgorde heeft besloten; van benoemd verklaarde kandidaten komt de kandidaatstelling voor de andere plaatsen te vervallen;
 - c. *meer kandidaten voor één plaats:*
er vindt direct stemming plaats tussen alle gestelde kandidaten; (I) krijgt iemand direct een gewone meerderheid, dan wordt hij benoemd verklaard; (II) krijgt niemand een gewone meerderheid, dan vindt een herstemming plaats tussen de twee kandidaten, die bij de eerste stemming de meeste stemmen hadden verworven; indien niet bepaald kan worden welke twee kandidaten bij de eerste stemming de meeste stemmen hebben verworven, dient een tussenstemming hierover uitsluitsel te geven;
 - d. *meer kandidaten voor meer plaatsen:*
De plaatsen worden achtereenvolgens vervuld door herhaalde toepassing van b ; van benoemd verklaarde kandidaten komt de kandidaatstelling voor de overige plaatsen te vervallen;
 - e. *stemming over de samenstelling van een kandidatenlijst:*
 1. *enkelvoudige kandidatuur:*
hiervoor is geen stemming nodig; belanghebbende wordt direct door de voorzitter voor de betreffende plaats benoemd verklaard;
 2. *meer kandidaten voor één plaats:*
er vindt direct schriftelijke of elektronische stemming plaats tussen alle gestelde kandidaten: (I) krijgt iemand direct een gewone meerderheid, dan wordt hij voor de betreffende plaats benoemd verklaard; (II) krijgt niemand een gewone meerderheid, dan vindt een herstemming plaats tussen de twee kandidaten, die bij de eerste stemming de meeste stemmen hadden verworven; indien niet bepaald kan worden welke twee kandidaten bij de eerste stemming de meeste stemmen hebben verworven, dient een tussenstemming hierover uitsluitsel te geven.
- 22.4 Indien elektronisch wordt gestemd, moet een stemgerechtigde een gemaakte vergissing kunnen herstellen, voordat de stemming definitief is.
- 22.5 Bij het staken van de stemmen over personen beslist terstond het lot

- op een wijze als door de voorzitter te bepalen.
- 22.6 Bij het staken van de stemmen over zaken wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.
 - 22.7 Blanco stemmen en ongeldige stemmen worden geacht niet te zijn uitgebracht.
 - 22.8 Voorts is van toepassing hetgeen omtrent stemmen is bepaald in de statuten en de reglementen van de VVD.
 - 22.9 Indien in een vergadering wordt gestemd, wordt een commissie van stemopneming van ten minste drie leden op voordracht van het bestuur door en uit de vergadering benoemd.

artikel 23: Ledenraadpleging algemene bepaling.

- 23.1 Ledenraadplegingen kunnen worden gehouden over een onderwerp, de vervulling van een functie of bij het vaststellen van een kandidatenlijst. De ledenraadplegingen bij vaststelling van een kandidatenlijst worden geregeld in artikel 25 of in de op de betreffende verkiezing betrekking hebbende supplementen.
- 23.2 Tot het indienen van een voorstel om een ledenraadpleging te houden, zijn bevoegd:
 - a. het hoofdbestuur;
 - b. ten minste tien ledenvergaderingen van afdelingen.Het voorstel bevat een ontwerp besluit van de algemene vergadering en wordt opgenomen in de eerstvolgende agenda van de algemene vergadering.
- 23.3 De commissie bedoeld in artikel 20.2 ziet toe op het juiste verloop van de ledenraadpleging en stelt de uitslag namens de algemene vergadering definitief vast.
- 23.4 Het hoofdbestuur publiceert de uitslag van de ledenraadpleging in het landelijk periodiek en op de website van de VVD.

Artikel 24: Ledenraadpleging over onderwerpen.

- 24.1 Indien het voorstel een politieke uitspraak betreft kan het ontwerp besluit ook in de agenda van de eerstvolgende partijraad worden opgenomen als die eerder plaatsvindt dan de eerstvolgende algemene vergadering. In dat geval is de partijraad bevoegd tot de ledenraadpleging te besluiten. Indien de partijraad niet tot een ledenraadpleging besluit, wordt het voorstel aan de eerstvolgende algemene vergadering voorgelegd als een indiener van het voorstel dat verlangt.
- 24.2 Bij het besluit tot het houden van een ledenraadpleging over een onderwerp wordt ook bepaald welke alternatieve voorstellen aan de leden worden voorgelegd. Deze voorstellen krijgen elk door loting een cijfercode toegewezen en vormen samen de keuzelijst.
- 24.3 Gedurende een periode van ten minste veertien dagen krijgt ieder stemgerechtigd lid de gelegenheid om één aanbeveling met een eigen voorkeursvolgorde van voorstellen uit de keuzelijst te laten registreren op een door het hoofdbestuur vast te stellen en bekend te maken wijze. Het lid bepaalt zelf hoeveel en welke voorstellen er van de keuzelijst in zijn voorkeursvolgorde worden opgenomen.
- 24.4 Indien een voorkeursvolgorde elektronisch wordt opgegeven, moet een lid een gemaakte vergissing kunnen herstellen, voordat de aanbeveling wordt geregistreerd.
- 24.5 Het hoofdbestuur waarborgt dat de voorkeursvolgorde na registratie niet meer tot de persoon van het lid herleid kan worden.

- 24.6 Na afloop van de termijn van ten minste veertien dagen wordt aan de hand van de geregistreeerde voorkeursvolgordes de uitslag van de ledenraadpleging bepaald.
- 24.7 De uitslag van de ledenraadpleging is het voorstel dat op meer aanbevelingen de hoogste voorkeur heeft dan alle aanbevelingen waarop een ander voorstel de hoogste voorkeur heeft. Blanco aanbevelingen blijven hierbij buiten beschouwing.
- 24.8 Zolang geen enkel voorstel een meerderheid als bedoeld in artikel 24.7 heeft, wordt het voorstel dat op het kleinste aantal aanbevelingen de hoogste voorkeur heeft, verder buiten beschouwing gelaten. Indien meerdere voorstellen een gelijk kleinste aantal aanbevelingen hebben, bepaalt de hoogste getalswaarde van de cijfercode in de keuzelijst welk voorstel verder buiten beschouwing wordt gelaten. Aanbevelingen die alleen nog voorstellen bevatten die verder buiten beschouwing worden gelaten, worden verder behandeld als blanco aanbevelingen.

artikel 25: Ledenraadpleging over functies en kandidatenlijsten.

- 25.1 Bij het besluit tot een ledenraadpleging over de vervulling van een functie en kandidatenlijsten, wordt met in achtname van de bepalingen in statuten en huishoudelijk reglement bepaald hoe kandidaten gesteld kunnen worden. Deze kandidaten krijgen elk door loting een codecijfer toegewezen. Tezamen vormen zij de keuzelijst waaruit gekozen kan worden. De overige artikelleden vinden overeenkomstige toepassing.
- 25.2 De keuzelijst bij de ledenraadpleging omvat alle kandidaten op de definitieve groslijst buiten de eventueel afzonderlijk aangewezen lijsttrekker.
- 25.3 Het lid bepaalt zelf hoeveel en welke kandidaten van de definitieve groslijst in zijn voorkeursvolgorde worden opgenomen. Het lid kan hierbij zelf aangeven dat zijn uitdrukkelijk opgegeven voorkeuren aangevuld dienen te worden met de overige kandidaten uit de advieslijst in de volgorde van die advieslijst.
- 25.4 Het recht om een voorkeursvolgorde op te geven is niet overdraagbaar. Het is niet toegestaan leden aan te zetten om een ander dan zichzelf gebruik te laten maken van hun mogelijkheid een voorkeursvolgorde op te geven.
- 25.5 De uitslag van de ledenraadpleging is een voorkeursvolgorde van alle voorlopige kandidaten uit de definitieve groslijst. Elke positie in de uitslag wordt in volgorde van afnemende voorkeur toegekend aan de voorlopige kandidaat die op meer aanbevelingen de hoogste voorkeur heeft dan alle aanbevelingen waarop een andere voorlopige kandidaat de hoogste voorkeur heeft. Hierbij blijven buiten beschouwing de kandidaten waaraan al een positie is toegekend en aanbevelingen die geen voorlopige kandidaten meer bevatten waaraan deze positie kan worden toegekend.
- 25.6 Zolang geen enkele voorlopige kandidaat een meerderheid als bedoeld in artikel 25.5 heeft, wordt voor die positie de voorlopige kandidaat die op het kleinste aantal aanbevelingen de hoogste voorkeur heeft, verder voor deze positie buiten beschouwing gelaten. Voor zover meerdere voorlopige kandidaten een gelijk kleinste aantal aanbevelingen hebben, bepaalt de hoogste getalswaarde van de cijfercode in de definitieve groslijst welke voorlopige kandidaat buiten beschouwing wordt gelaten.
- 25.7 Indien een voorlopige kandidaat op een groter aantal aanbevelingen de hoogste voorkeur heeft dan alle voorlopige kandidaten die op een

geringer aantal aanbevelingen de hoogste voorkeur hebben bij elkaar, kunnen al deze laatstgenoemde kandidaten verder voor deze positie buiten beschouwing worden gelaten.

25.8 Het hoofdbestuur maakt de uitslag van de ledenraadpleging bekend in samenwerking met het verantwoordelijke bestuur.

Hoofdstuk 4: Geldmiddelen.

artikel 26: Hoogte van de contributie.

- 26.1 Op voorstel van het hoofdbestuur stelt de algemene vergadering de hoogte van de contributie vast. Daarbij kunnen gedifferentieerde bedragen gelden.
- 26.2 De contributie kan naar keuze van het lid worden voldaan:
 - a. per maand overeenkomstig het bepaalde in artikel 25;
 - b. per jaar overeenkomstig het bepaalde in artikel 26.
- 26.3 De algemene vergadering kan op voorstel van het hoofdbestuur andere betalingstermijnen vaststellen. Bij een dergelijk besluit worden de bepalingen van artikel 25 of artikel 26 van overeenkomstige toepassing verklaard.
- 26.4 Voor de van toepassing zijnde bedragen en betaaltermijnen is de situatie op 1 januari bepalend voor het hele jaar. Indien het lid gewijzigde omstandigheden of voorkeuren kenbaar maakt, gaan andere bedragen en betaaltermijnen pas vanaf 1 januari daaropvolgend gelden.
- 26.5 Op grond van de financiële draagkracht van een lid kan de landelijk penningmeester binnen door het hoofdbestuur gestelde grenzen bepalen, dat het betreffende lid (tijdelijk) een lagere dan wel geen contributie betaalt, zolang de financiële draagkracht van het lid dat noodzakelijk maakt.
- 26.6 Leden van de VVD, die zitting hebben in vertegenwoordigende lichamen, met name in provinciale staten, gemeenteraden, waterschappen en (Europees) parlement, of politiek ambtsdrager zijn, betalen bij de door hen verschuldigde contributie aan de VVD een toeslag, waarvan de hoogte door de algemene vergadering van de VVD-Bestuurdersvereniging wordt bepaald.

artikel 27: Maandelijks betaling van de contributie.

- 27.1 De maandelijks contributie is verschuldigd op de eerste dag van elke kalendermaand en wordt door automatische incasso voldaan.
- 27.2 Bij aanvang van het lidmaatschap is de contributie vanaf de eerste dag van de eerstvolgende kalendermaand verschuldigd.
- 27.3 Bij beëindiging van het lidmaatschap is vanaf de eerste dag van de eerstvolgende kalendermaand geen maandelijks contributie meer verschuldigd.
- 27.4 Een lid, dat niet aan zijn betalingsverplichtingen voldoet, ontvangt maximaal tweemaal een verzoek om alsnog de verschuldigde termijnen te voldoen.
- 27.5 Indien dan nog geen betaling volgt, tracht de afdeling, waartoe het betrokken lid behoort, voor inning en afdracht zorg te dragen na verzoek daartoe van het hoofdbestuur.
- 27.6 Heeft ook dit geen resultaat, zegt het hoofdbestuur het lidmaatschap op.
- 27.7 Hiervan ontvangen het betreffende lid en het bestuur van de afdeling, waartoe deze behoort, schriftelijk bericht.

artikel 28: Jaarlijkse betaling van de contributie.

- 28.1 Op schriftelijk verzoek van het hoofdbestuur is de contributie door de leden verschuldigd per 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar.
- 28.2 Bij aanvang van het lidmaatschap is de contributie vanaf de eerste dag van de eerstvolgende kalendermaand verschuldigd naar rato van het aantal nog resterende maanden van het desbetreffende contributiejaar.
- 28.3 (vervallen)
- 28.4 Indien een lid zich aanmeldt na dertig september van enig jaar is dit lid voor het lopende kalenderjaar geen contributie verschuldigd.
- 28.5 De leden, die nog niet aan hun betalingsverplichtingen hebben voldaan, ontvangen maximaal twee herinneringen; de eerste ten minste één maand na het verstrijken van de betalingstermijn en de tweede ten minste één maand na de eerste herinnering.
- 28.6 Indien dan nog geen betaling volgt, tracht de afdeling, waartoe het betrokken lid behoort, voor inning en afdracht zorg te dragen na verzoek daartoe van het hoofdbestuur.
- 28.7 Heeft ook dit geen resultaat, dan wordt het lidmaatschap beëindigd. Hiervan ontvangen het betreffende lid en het bestuur van de afdeling, waartoe deze behoort, schriftelijk bericht. Het bepaalde in de statuten van de VVD ter zake is van overeenkomstige toepassing.
- 28.8 Door het hoofdbestuur wordt ten minste tweemaal per jaar aan de penningmeesters van de afdelingen opgave gedaan van de ontvangen betalingen, de afwijkingen in die betalingen en van de achterstanden in betaling. Deze opgave houdt tevens het verzoek in aan het bestuur van de afdeling om binnen een bepaalde tijd ter zake actie te ondernemen en het hoofdbestuur hiervan schriftelijk in kennis te stellen.

artikel 29: Geldmiddelen van afdelingen en centrales.

- 29.1 Het hoofdbestuur draagt van de ontvangen contributie telkenjare een gedeelte af aan de afdelingen en kamercentrales.
- 29.2 De afdracht vindt in twee gedeelten plaats op een wijze als door de algemene vergadering op voorstel van het hoofdbestuur wordt bepaald. De finale afrekening vindt in de regel alleen plaats indien aan de verplichtingen voortvloeiend uit artikel 6.2 en 27.7 is voldaan.
- 29.3 De algemeen secretaris zendt éénmaal per jaar aan de afdelingen en kamercentrales gespecificeerde opgaven van de af te dragen en afgedragen gelden.
- 29.4 De provinciecentrales die meerdere kamercentrales omvatten, voorzien in hun financiën op basis van een begroting die na overleg tussen de betrokken besturen van centrales wordt opgesteld en door de ledenvergadering van de provinciecentrale wordt vastgesteld. De te maken kosten worden omgeslagen over de betreffende kamercentrales op basis van het ledenaantal per 1 januari.
- 29.5 Het hoofdbestuur kan op daartoe strekkend schriftelijk en gemotiveerd verzoek bepalen, dat aan afdelingen en centrales, die daarvoor naar zijn oordeel in aanmerking komen, een geldelijke bijdrage wordt toegekend. De voorwaarden daarvoor worden door de algemene vergadering vastgesteld.
- 29.6 Het bestuur van een kamercentrale kan op daartoe strekkend schriftelijk en gemotiveerd verzoek bepalen, dat afdelingen die daarvoor naar zijn oordeel in aanmerking komen, een geldelijke

bijdrage wordt toegekend. De voorwaarden daarvoor worden door de ledenvergadering van de kamercentrale vastgesteld.

- 29.7 De afdelingen, centrales en andere organen volgen bij hun financieel beheer de algemene richtlijnen, die door of namens het hoofdbestuur worden gegeven om de vereniging als geheel te laten voldoen aan redelijke eisen van zorgvuldig beheer.

Hoofdstuk 5: Secretariaten.

artikel 30: Algemeen secretariaat.

- 30.1 Er is een algemeen secretariaat ter ondersteuning van het hoofdbestuur bij de uitoefening van zijn taken.
- 30.2 Het algemeen secretariaat staat onder leiding van een directeur, die zijn werkzaamheden verricht onder verantwoordelijkheid van de algemeen secretaris.
- 30.3 Het hoofdbestuur benoemt en ontslaat de directeur, die lid is van de VVD, en regelt de arbeidsvoorwaarden.
- 30.4 De directeur van het algemeen secretariaat voorziet in het secretariaat van de commissie van beroep.

artikel 31: Secretariaten van afdelingen en centrales.

- 31.1 De secretarissen van afdelingen en centrales volgen bij het vervullen van hun taak de algemene richtlijnen, die daartoe door of namens het hoofdbestuur worden gegeven.
- 31.2 Zij vervullen alle administratieve en huishoudelijke werkzaamheden.

artikel 32: Bezoldigde en onbezoldigde functionarissen.

- 32.1 De administratieve werkzaamheden van afdelingen en centrales kunnen onder verantwoordelijkheid van de besturen en onder onmiddellijk toezicht van de secretaris worden opgedragen aan door de afdeling en centrale bezoldigde functionarissen.
- 32.2 Het bestuur van de afdeling en centrale benoemt en ontslaat deze functionarissen en komt de bezoldiging en de overige arbeidsvoorwaarden met hen overeen.
- 32.3 De bezoldigde functionarissen mogen geen bestuursfuncties in de VVD vervullen.
- 32.4 Het bestuur kan onder zijn verantwoordelijkheid taken door andere leden op vrijwillige basis laten uitvoeren.
- 32.5 Aan een lid, dat in opdracht van een orgaan van de VVD werkzaamheden verricht en daarvoor kosten maakt, kan daarvoor een vergoeding worden gegeven voor rekening van het orgaan dat de opdracht verstrekt.

Hoofdstuk 6: Partijraad en commissies.

artikel 33: Stemgerechtigde leden van de partijraad.

- 33.1 De stemgerechtigde leden van de partijraad worden benoemd door de ledenvergadering van de kamercentrale. Het aantal door de kamercentrale te benoemen partijraadsleden is het totaal aantal gewone leden op 1 januari van de afdelingen die tot de kamercentrale behoren gedeeld door een door de algemene vergadering vastgestelde kiesdeler, naar boven afgerond op een geheel getal. De ledenvergadering van een kamercentrale kan nooit leden van de partijraad boven dit getal benoemen; indien echter dit getal daalt onder het aantal al door de kamercentrale benoemde partijraadsleden wordt hun zittingstermijn niet ingekort.
- 33.2 De jaarlijkse ledenvergadering van de kamercentrale benoemt de stemgerechtigde leden van de partijraad voor een termijn van drie jaar, waarbij de tijd tussen twee opeenvolgende jaarlijkse ledenvergaderingen geldt als één jaar. Elk jaar treedt één derde of nagenoeg één derde van deze partijraadsleden af. Zij zijn éénmaal aansluitend herbenoembaar.
- 33.3 Behalve door periodiek aftreden eindigt het lidmaatschap van de partijraad tussentijds doordat:
 - a. het lid hiervoor schriftelijk bedankt bij de algemeen secretaris;
 - b. het lid niet langer lid is van een afdeling die tot de kamercentrale behoort;
 - c. volgens de presentielijst aan minder dan twee van vier opeenvolgende partijraden is deelgenomen.
- 33.4 De algemeen secretaris stelt het kamercentralebestuur in kennis van tussentijds einde van het lidmaatschap van de partijraad. Als hierdoor gelet op artikel 33.1 een opengevallen plaats ontstaat, kan de eerste ledenvergadering die na ontvangst van de kennisgeving bijeen wordt geroepen die vervullen. Het op deze wijze benoemde lid van de partijraad treedt af in de jaarlijkse ledenvergadering waarin die plaats volgens het rooster van aftreden ingevuld had moeten worden en is tweemaal aansluitend herbenoembaar.
- 33.5 De kamercentrale regelt hoe de vergaderingen van de partijraad worden voorbereid en hoe de door haar benoemde leden van de partijraad verantwoording afleggen aan de ledenvergadering.
- 33.6 Het stemrecht in de partijraad is persoonlijk en niet overdraagbaar.

artikel 34: Adviserende leden van de partijraad.

- 34.1 Voor zover zij niet stemgerechtigd lid van de partijraad zijn, zijn lid van de partijraad met adviserende stem:
 - a. de ereleden;
 - b. een aantal door het hoofdbestuur benoemde leden tot een maximum van tien leden;
 - c. de leden die zitting hebben in de Staten-Generaal en het Europees Parlement;
 - d. de leden van het hoofdbestuur;
 - e. één daartoe aangewezen lid van elk bestuur van een kamercentrale;
 - f. de voorzitters van de partijcommissies, die zich bij verhindering

- g. kunnen laten vervangen door een ander commissielid;
 - g. de voorzitters van de VVD-Bestuurdersvereniging, of hen die hen vervangen, alsmede de voorzitter en de directeur van de prof. mr. B.M. Teldersstichting of hen, die hen vervangen.
- 34.2 De door het hoofdbestuur conform artikel 34.1 onder b benoemde leden van de partijraad hebben zitting voor een periode van drie jaar en zijn éénmaal herbenoembaar.

artikel 35: Orde van de partijraadsvergaderingen.

- 35.1 Het hoofdbestuur voorziet in de voorbereiding, leiding en administratieve ondersteuning van de partijraad.
- 35.2 Het hoofdbestuur roept de partijraad bijeen zo dikwijls hij dit wenselijk oordeelt, maar in beginsel viermaal per jaar.
- 35.3 Voorts roept het hoofdbestuur de partijraad bijeen op verzoek van ten minste tien leden van de partijraad. Indien aan zodanig verzoek niet binnen één maand na ontvangst ervan gevolg is gegeven, kunnen de verzoekers zelf tot die bijeenroeping overgaan en voorziet de vergadering indien nodig dan zelf in haar leiding.
- 35.4 Voor zover de beschikbare ruimte en tijd dat toelaten kan ieder lid van de VVD vergaderingen van de partijraad bijwonen en hierin het woord voeren.

artikel 36: Commissies.

- 36.1 Het hoofdbestuur is bevoegd onder zijn verantwoordelijkheid bepaalde taakonderdelen te laten uitvoeren door partijcommissies, landelijke commissies of ad-hoccommissies.
- 36.2 Partijcommissies:
 - a. adviseren het hoofdbestuur alsmede de fracties in de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal en het Europees Parlement over vraagstukken, die tot hun werkterrein behoren;
 - b. de leden van de partijcommissies worden door het hoofdbestuur benoemd, nadat de besturen van kamercentrales in de gelegenheid zijn gesteld daartoe schriftelijk kandidaten voor te dragen;
 - c. partijcommissies worden ontbonden op de dag van verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- 36.3 Landelijke commissies:
 - a. adviseren het hoofdbestuur stelselmatig over vraagstukken die behoren tot het werkterrein van het hoofdbestuur;
 - b. de leden van de landelijke commissies worden benoemd door de kamercentrales;
 - c. een lid van het hoofdbestuur is (vice-)voorzitter van deze commissie;
 - d. als adviseur wordt toegevoegd een vertegenwoordiger van de VVD-Bestuurdersvereniging, benoemd door het bestuur van deze organisatie.
- 36.4 Ad-hoccommissies:
 - a. adviseren het hoofdbestuur incidenteel over vraagstukken, die behoren tot het werkterrein van het hoofdbestuur;
 - b. de leden van een ad-hoccommissie worden door het hoofdbestuur benoemd;
- 36.5 Permanente Scoutingcommissie:

- a. De permanente scoutingcommissie werft en begeleidt personen die in aanmerking komen om door de VVD te worden gekandideerd voor de Eerste Kamer, de Tweede Kamer en het Europees Parlement.
 - b. De permanente scoutingcommissie bestaat uit minimaal acht en maximaal tien leden, die door de jaarlijkse algemene vergadering voor één termijn van hoogstens vijf jaar worden benoemd; met inachtneming hiervan stelt de commissie een rooster van aftreden vast, waardoor ieder jaar ten minste één lid van de commissie aftreedt.
 - c. Bij iedere kandidaatstelling voor de Eerste Kamer, de Tweede Kamer of het Europees Parlement brengt de Permanente Scoutingcommissie een gemotiveerd advies uit met betrekking tot te kandideren personen. Voorts brengt de commissie ten minste halfjaarlijks aan het hoofdbestuur rapport uit over haar werkzaamheden en bevindingen. De commissie kan voorts om advies worden gevraagd in alle gevallen waarin namens de VVD personen dienen te worden voorgedragen.
- 36.6 Het hoofdbestuur kan voor de werkwijze van de partijcommissies, landelijke commissies en ad-hoccommissies nadere regels stellen.

Hoofdstuk 7: Groepen.

artikel 37: Bijzondere groepen.

- 37.1 Groepen van leden van de VVD, die zich voor een bepaald doel willen organiseren, regelen hun werkzaamheden volgens afzonderlijke statuten en/of huishoudelijke reglementen, die geen bepalingen mogen bevatten die in strijd zijn met de statuten en reglementen van de VVD en die vooraf de goedkeuring van het hoofdbestuur behoeven.
- 37.2 Indien zodanige groepen uitsluitend werkzaam zijn binnen een afdeling of een kamercentrale, treedt voor de goedkeuring van het hoofdbestuur de goedkeuring van het bestuur van de desbetreffende afdeling of kamercentrale in de plaats, waarbij in geval van verschil van opvatting het hoofdbestuur bindend uitspraak doet.
- 37.3 Zodanige groepen zijn bevoegd een eigen bestuur te benoemen.
- 37.4 De leden van deze groepen hebben geen andere bevoegdheden dan aan het lidmaatschap van de VVD zijn verbonden; zij treden niet in de openbaarheid of buiten de VVD op en mogen van hun leden geen geldelijke contributie vragen zonder voorafgaande toestemming van het hoofdbestuur dan wel het afdelings- of kamercentralebestuur.
- 37.5 Op de JOVD is van toepassing dat ook niet leden van de VVD zich onder deze organisatie kunnen verenigen.
- 37.6 Op de JOVD is het gestelde in artikel 35.4 niet van toepassing.

artikel 38: Geschillencommissie VVD/JOVD.

- 38.1 Er is een geschillencommissie VVD/JOVD, bestaande uit één onafhankelijke voorzitter, twee VVD-leden, twee JOVD-leden, één plaatsvervangend lid van de VVD en één plaatsvervangend lid van de JOVD.
- 38.2 De twee VVD-leden en het plaatsvervangend lid worden door de algemene vergadering van de VVD benoemd. De twee JOVD-leden en het plaatsvervangend lid van de JOVD worden door de algemene vergadering van de JOVD benoemd. De algemene vergadering van de VVD en JOVD benoemen beiden de voorzitter. De voorzitter de leden en de plaatsvervangende leden worden voor een periode van drie jaar benoemd en zijn éénmaal herbenoembaar.
- 38.3 De geschillencommissie neemt kennis van geschillen tussen de VVD en de JOVD aangaande de uitvoering van het 'Protocol VVD/JOVD 1999'. De hoofdbesturen van de VVD en JOVD zijn onafhankelijk van elkaar bevoegd om geschillen aangaande de samenwerking VVD/JOVD voor te leggen aan de geschillencommissie VVD/JOVD.
- 38.4 De uitspraak van de geschillencommissie VVD/JOVD is een dringend advies.
- 38.5 Het geschil wordt voorgelegd per aangetekende brief gericht aan de voorzitter van de geschillencommissie VVD/JOVD op straffe van niet ontvankelijkheid. De geschillencommissie VVD/JOVD doet uitspraak uiterlijk acht weken nadat zij van het geschil in kennis is gesteld. Zij kan deze termijn met telkens vier weken verlengen tot ten hoogste vierentwintig weken.
- 38.6 De geschillencommissie VVD/JOVD is een onafhankelijk lichaam, dat geen verantwoording verschuldigd is aan de algemene vergadering van de VVD of JOVD of enig ander orgaan van de VVD of JOVD. Zij stelt zelf haar eigen werkwijze vast.

Hoofdstuk 8: Kandidaatstellingen.

artikel 39: Toepasselijkheid.

- 39.1 Dit hoofdstuk is van toepassing op de kandidaatstelling voor verkiezingen van de gemeenteraden, de waterschapsbesturen, de Provinciale Staten, de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europees Parlement.
- 39.2 Aanvullende bepalingen voor kandidaatstellingen van specifieke verkiezingen zijn opgenomen in het Supplement – Specifieke bepalingen bij specifieke kandidaatstellingen:
 - a. Gemeenteraden in artikel S1.1 t/m S1.28;
 - b. Waterschappen in artikel S2.1 t/m S2.14;
 - c. Provinciale Staten in artikel S3.1 t/m S3.8;
 - d. Tweede Kamer in artikel S4.1 t/m S4.17;
 - e. Eerste Kamer in artikel S5.1 t/m S5.18;
 - f. Europees Parlement in artikel S6.1 t/m S6.18.

artikel 40: Aanvang van de procedure.

- 40.1 Uiterlijk 1 januari publiceert het hoofdbestuur de voor de kandidaatstellingsprocedure geldende termijnen en tijdstippen. Bij deze publicatie geeft het hoofdbestuur aan de leden kennis van hun bevoegdheid om vóór een door het hoofdbestuur bepaalde datum aan het bestuur van hun afdeling namen te noemen van personen, die zij wensen voor te dragen als voorlopige kandidaat.
- 40.2 De data in dit hoofdstuk verwijzen naar tijdstippen in het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarin de periodieke verkiezingen plaatsvinden, tenzij uit de tekst anders blijkt.

artikel 41: Verantwoordelijkheid.

- 41.1 Het kandidaatstellend bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de kandidaatstellingsprocedure.
- 41.2 Uiterlijk drie weken vóór de ledenvergadering als bedoeld in artikel 44.1 vraagt de secretaris van het bestuur aan de zittende leden hem binnen drie weken schriftelijk te berichten of zij bereid zijn een voorlopige kandidatuur in overweging te nemen.
- 41.3 Op leden van de VVD die nadat de in artikel 41.2 bedoelde vragen zijn gesteld zittend lid zijn geworden, is dat artikel van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de beantwoording binnen één week dient te geschieden.

artikel 42: Kaderstellend Advies.

- 42.1 Uiterlijk 30 juni stelt de ledenvergadering op voorstel van het kandidaatstellend bestuur het kaderstellend advies voor de kandidatenlijst vast.
- 42.2 Het kaderstellend advies vermeldt ten minste:
 - a. het aantal op de lijst te plaatsen kandidaten;
 - b. criteria die voor iedere kandidaat afzonderlijk gelden;
 - c. criteria die op de lijst of delen daarvan betrekking hebben, waarbij tenminste de regionale herkenbaarheid van de kandidatenlijst wordt gewaarborgd;
 - d. een standpunt betreffende het al dan niet aangaan van een lijstverbinding door als VVD samen met een andere politieke partij te komen tot één lijst;
 - e. of de beperking op mandaten volgens artikel 32.4 van de statuten

wordt opgeheven met inachtneming van de verboden dubbelfuncties zoals genoemd in de Wet;

- f. gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid lijstduwers aan te wijzen, en zo ja wie als zodanig wordt aangewezen; indien meer dan één lijstduwer wordt aangewezen, bepaalt de ledenvergadering ook hun onderlinge volgorde.

artikel 43. Lijsttrekker.

- 43.1 De lijsttrekker wordt per definitie afzonderlijk aangewezen, met uitzondering van de lijsttrekker bij gemeenteraadsverkiezingen, provinciale statenverkiezingen en waterschapsverkiezingen, waarbij het mogelijk is dat de ledenvergadering voor 1 juni besluit af te zien van afzonderlijke aanwijzing van de lijsttrekker.
- 43.2 Het kandidaatstellend bestuur maakt ten minste via toezending aan alle afdelingen en kamercentrales en publicatie op de website bekend:
 - a. de namen van één of meer leden van de VVD die de afdeling of kamercentrale als kandidaat voor het lijsttrekkerschap voordraagt;
 - b. tot welke datum de ledenvergaderingen van afdelingen of kamercentrales leden van de VVD kandidaat kunnen stellen voor het lijsttrekkerschap; deze datum ligt ten minste vier weken na de datum van de bekendmaking.
- 43.3 Zo spoedig mogelijk na de in artikel 43.2. onder b genoemde vergadering brengt het betreffende bestuur de naam van de voorgedragen kandidaat ter kennis van het hoofdbestuur, met gebruikmaking en door volledige invulling van formulieren volgens een door het hoofdbestuur vast te stellen model. Elk formulier behoort te zijn ondertekend door:
 - a. de betreffende voorzitter of secretaris;
 - b. de voorlopige kandidaat zelf.De voorlopige kandidaat dient daarbij tevens te verklaren dat hij bij verkiezing de benoeming zal aanvaarden.

artikel 44: Voorlopige kandidaten en de voorlopige groslijst.

- 44.1 De VVD kent twee procedures om tot de voorlopige groslijst te komen:
 - a. permanente procedure: het kandidaatstellend bestuur is bevoegd, waar van toepassing na advies van de scoutingcommissie, voorlopige kandidaten voor te dragen. Ook elke ledenvergadering van een afdeling of kamercentrale kan besluiten één of meer leden van de VVD als voorlopige kandidaat voor te dragen. Indien de vergadering uiterlijk 30 juni wordt gehouden, worden de gestelde kandidaten nog betrokken bij de eerstvolgende vaststelling van de voorlopige groslijst.
 - b. ad-hocprocedure: het kandidaatstellend bestuur roept een ledenvergadering bijeen. Na te hebben kennis genomen van de namen die aan het bestuur van de afdeling zijn genoemd, besluit deze vergadering welke personen zij op de voorlopige groslijst wenst op te nemen; de vergadering kan hierop ook personen opnemen die niet tevoren aan het bestuur van de afdeling zijn genoemd.
- 44.2 Alleen leden van de VVD kunnen worden voorgedragen als voorlopige kandidaat. Het tijdstip van aanvang van het lidmaatschap van de personen die voorkomen op de voorlopige groslijst dient gelegen te zijn vóór 30 juni.
- 44.3 Een (voorlopige) kandidatuur wordt beëindigd door:
 - a. einde van het lidmaatschap van de VVD;

- b. een aan het kandidaatstellend bestuur gerichte schriftelijk verklaring van de voorlopige kandidaat met die strekking;
 - c. ambtshalve beëindiging zoals omschreven in artikel 44.4
 - d. tot uiterlijk 31 mei: door een daartoe strekkend besluit van het orgaan dat betrokkene kandidaat heeft gesteld;
 - e. vanaf 1 juni tot uiterlijk de dag der kandidaatstelling: door een daartoe strekkend besluit van de ledenvergadering, met gekwalificeerde meerderheid genomen.
- 44.4 De secretaris kan voorlopige kandidaten schriftelijk vragen hem binnen drie weken te berichten of zij nog steeds bereid zijn een voorlopige kandidatuur te aanvaarden of dat zij hun voorlopige kandidatuur wensen te beëindigen. Voor zover de voorlopige kandidaat hierover na drie weken nog geen schriftelijk uitsluitsel heeft gegeven, kan de secretaris de schriftelijke vraag herhalen. Indien de secretaris op het herhaalde verzoek na drie weken geen schriftelijke verklaring heeft ontvangen dat de betrokkene nog steeds een voorlopige kandidatuur wil aanvaarden, beëindigt hij bij kandidaten van wie langer dan twee jaar geleden voor het laatst een bereidverklaring is ontvangen, de voorlopige kandidatuur ambtshalve.
- 44.5 De secretaris houdt een register bij van voorlopige kandidaten. Hij licht zowel de kandidaat, het orgaan dat de betrokkene kandidaat heeft gesteld als de scoutingcommissie (indien van toepassing) zo spoedig mogelijk schriftelijk in over opneming of verwijdering uit het register.

artikel 45: Uitsluiting van deelneming.

- 45.1 Voorlopige kandidaten mogen niet deelnemen aan activiteiten in het kader van de kandidaatstellingsprocedure vanaf het tijdstip waarop zij schriftelijk met gebruikmaking en door volledige invulling en ondertekening van een door het hoofdbestuur vast te stellen model, hun voorlopige kandidatuur hebben bevestigd. Uiterlijk 1 juli dienen alle personen die voorkomen op de voorlopige groslijst deze bereidverklaring te hebben ondertekend.
- 45.2 Van het verbod om deel te nemen aan de activiteiten in het kader van de kandidaatstelling zijn uitgezonderd:
- a. de voorzitter van de fractie, doch uitsluitend in de vergaderingen van het kandidaatstellend bestuur, de ledenvergadering en in de door het hoofdbestuur bijeengeroepen bijeenkomsten;
 - b. bestuursleden die genoemde schriftelijke bereidverklaring hebben ondertekend, maar daarin hebben aangegeven bij verkiezing of plaatsvervulling de benoeming tot volksvertegenwoordiger niet te aanvaarden;
 - c. degenen die een eerder ondertekende bereidverklaring in een aan het kandidaatstellend bestuur gerichte schriftelijke verklaring hebben ingetrokken; een eenmaal ingetrokken bereidverklaring kan niet meer ongedaan worden gemaakt;
 - d. de door de ledenvergadering of ledenraadpleging afzonderlijk aangewezen lijsttrekker;
 - e. de door de ledenvergadering aangewezen lijstduwers.

artikel 46: Definitieve groslijst en advieslijst.

- 46.1 Het kandidaatstellend bestuur stelt vóór 1 oktober de definitieve groslijst van voorlopige kandidaten op. Deze alfabetische lijst bevat de namen van de personen die voorkomen op de voorlopige groslijst eventueel aangevuld met personen die door het bestuur hieraan zijn toegevoegd. Deze toegevoegde voorlopige kandidaten dienen vóór 1

- oktober lid te zijn en hun bereidheid om een voorlopige kandidaat te worden schriftelijk te hebben bevestigd. De definitieve groslijst bevat verder de informatie overeenkomstig het door het hoofdbestuur ter beschikking te stellen kandidaatstellingsformulier.
- 46.2 Van de voorlopige kandidaten die aan de definitieve groslijst zijn toegevoegd na 1 juli dient apart en gemotiveerd melding te worden gemaakt.
- 46.3 Het kandidaatstellend bestuur stelt na 1 juli en op zodanig tijdstip dat zowel aan artikel 47.2 als artikelen 23 t/m 25 van het huishoudelijk reglement uitvoering kan worden gegeven, de advieslijst vast door ten minste het aantal op de lijst te plaatsen kandidaten zoals vastgesteld in het kaderstellend advies in een volgorde van voorkeur te plaatsen. Het kandidaatstellend bestuur wordt hierbij geadviseerd door:
- de scoutingcommissie;
 - de afzonderlijk aangewezen lijsttrekker (indien bekend);
 - de voorzitter van de fractie.
- 46.4 Bij de advieslijst voegt het kandidaatstellend bestuur een toelichting waarin het de volgorde van de kandidaten motiveert in het licht van het door de ledenvergadering vastgestelde kaderstellend advies. Het vermeldt in deze toelichting alle voorbehouden op het verkiezingsprogramma die het volgens artikel 47.2 heeft ontvangen.
- 46.5 Het kandidaatstellend bestuur zorgt ervoor dat alle stemgerechtigde leden kennis kunnen nemen van de definitieve groslijst en de advieslijst.

artikel 47: Verkiezingsprogramma.

- 47.1 Vóór 1 november wordt op voorstel van het kandidaatstellend bestuur het verkiezingsprogramma door een ledenvergadering vastgesteld.
- 47.2 Voorlopige kandidaten worden geacht het verkiezingsprogramma volledig te onderschrijven. Indien een voorlopige kandidaat ten aanzien van één of meer punten een voorbehoud wil maken, zal de kandidaat dit tijdig en schriftelijk dienen te doen bij het kandidaatstellend bestuur. Het kandidaatstellend bestuur is verplicht van deze kennisgeving melding te maken in de kandidaatstellingsvergadering.

artikel 48: Vaststelling van de kandidatenlijst.

- 48.1 Vaststelling van de kandidatenlijst vindt plaats met behulp van een ledenraadpleging zoals vermeld in artikel 23 t/m 25 van het huishoudelijk reglement, met uitzondering van kandidatenlijsten voor gemeenteraden, waterschappen en provinciale staten, waar het gebruik van een ledenraadpleging facultatief is.
- 48.2 Voorlopige kandidaten die op grond van het bepaalde in artikel 48.1 niet op de kandidatenlijst geplaatst worden, kunnen slechts door toepassing van artikel 49.3 van het huishoudelijk reglement gekandideerd worden.

artikel 49: Inlevering van de kandidatenlijst

- 49.1 Indien de vaststelling per ledenraadpleging heeft plaatsgevonden, bevat de in te dienen kandidatenlijst het in artikel 42.2a van dit huishoudelijk reglement bedoelde aantal kandidaten in de volgorde van de uitslag van de ledenraadpleging, met dien verstande dat:
- de afzonderlijk aangewezen lijsttrekker de eerste plaats bezet;
 - als één of meer lijstduwers zijn aangewezen, deze de laatste plaatsen bezetten.
- Voorlopige kandidaten die op grond van deze bepaling niet op de kandidatenlijst geplaatst worden, kunnen slechts door toepassing van

- artikel 49.3 van het huishoudelijk reglement gekandideerd worden.
- 49.2 Het kandidaatstellend bestuur vraagt aan eenieder die door de kandidaatstellingsvergadering of ledenraadpleging kandidaat is gesteld, binnen een termijn van uiterlijk één week schriftelijk te verklaren dat hij/zij bereid is de toegekende plaats te aanvaarden.
- 49.3 Het kandidaatstellend bestuur kan namen van kandidaten die deze verklaring niet binnen de gestelde termijn ondertekend hebben ingezonden, van de kandidatenlijst schrappen. Na het uitvallen van een kandidaat door schrapping of door een andere oorzaak kan het bestuur de kandidatenlijst herzien door opschuiving van de kandidaten.
- 49.4 Aanvulling van de kandidatenlijst met kandidaten van de definitieve groslijst kan op twee manieren:
- indien een ledenraadpleging heeft plaatsgevonden, op basis van de uitslag van de ledenraadpleging;
 - indien geen ledenraadpleging heeft plaatsgevonden, op basis van de in de ledenvergadering vastgestelde volgorde.
- 49.5 De secretaris van het kandidaatstellend bestuur is belast met het verzamelen van de ingevolge de Kieswet voorgeschreven verklaringen van instemming.
- 49.6 Lijstduwers worden van de in artikel 49.3 van het huishoudelijk reglement genoemde opschuiving uitgesloten, zolang de definitieve groslijst nog niet geplaatste voorlopige kandidaten bevat. Lijstduwers blijven de laatste plaatsen van de lijst bezetten in de door de ledenvergadering vastgestelde onderlinge volgorde.
- 49.7 De secretaris van het kandidaatstellend bestuur draagt met toestemming van de door het hoofdbestuur benoemde gemachtigde of diens plaatsvervanger zorg voor de indiening van de kandidatenlijst(en) alsmede –indien daartoe is besloten- tot verbinding van de lijst(en) tot een lijstencombinatie zoals bedoeld in de Kieswet.
- 49.8 De directeur van het Algemeen Secretariaat is belast met de uitvoering van de artikelen 49.5 t/m 49.8 indien het gaat om de verkiezingen voor de Tweede Kamer, de Eerste Kamer of het Europees Parlement.

artikel 50: Afwijkingen van de procedure.

- 50.1 Indien een lid van oordeel is dat is gehandeld in strijd met de statuten en/of het huishoudelijk reglement, kan dat lid ter zake een klacht indienen bij het bestuur van een bovenliggend gremium. Ten aanzien van een vergadering van het kandidaatstellend bestuur of een ledenvergadering komt deze bevoegdheid toe aan allen die op de desbetreffende vergadering aanwezig zijn geweest en aan de voorlopige kandidaten die voorkomen op de definitieve groslijst.
- 50.2 Een klacht moet bij aangetekend en gemotiveerd schrijven aan het betreffende bestuur, binnen twee weken worden ingediend nadat het betwiste feit zich heeft voorgedaan of het betrokken lid daarvan kennis heeft kunnen nemen, doch uiterlijk twee weken na de kandidaatstellingsvergadering of uiterlijk 48 uur na bekendmaking van de uitslag van de ledenraadpleging door het hoofdbestuur.
- 50.3 Indien het betreffende bestuur van oordeel is dat in strijd met de statuten en/of het huishoudelijk reglement gehandeld is en dien-tengevolge de mogelijkheid aanwezig is dat één of meer besluiten in de betrokken vergadering anders hadden kunnen zijn indien de strijdigheid zich niet had voorgedaan, is het bestuur bevoegd het besluit geheel of ten dele nietig te verklaren en/of de fout te herstellen en/of opnieuw een vergadering of ledenraadpleging uit te

- schrijven. Het betreffende bestuur kan ook zelf hierin voorzien.
- 50.4 In het in artikel 50.3 vermelde geval kan de datum van 30 november met drie weken worden overschreden en is het bestuur gerechtigd om de in het huishoudelijk reglement voorgeschreven termijn, waarbinnen de ledenvergadering dient te zijn aangekondigd, te bekorten.
- 50.5 Tegen een beslissing door het betreffende bestuur is in het kader van deze kandidaatstellingsprocedure geen beroep mogelijk.

artikel 51: Onvoorziene gevallen.

- 51.1 In gevallen waarin dit reglement niet voorziet of waarin de toepassing van dit reglement tot moeilijkheden aanleiding geeft, handelt en beslist het hoofdbestuur, al dan niet na overleg met het betreffende kandidaatstellende bestuur..
- 51.2 In geval van niet-periodieke verkiezingen vindt de kandidaatstelling plaats zo veel mogelijk met inachtneming van dit reglement, waarbij het hoofdbestuur, zodra de vermoedelijke dag van kandidaatstelling bekend is, de termijnen vaststelt in overleg met de betrokken besturen en met dien verstande, dat de definitieve kandidatenlijst conform de procedure in dit reglement voor de desbetreffende bestuurslaag.
- 51.3 Het hoofdbestuur publiceert zo spoedig mogelijk de gewijzigde kandidaatstellingsprocedure.

Supplement: Specifieke bepalingen bij verkiezingen per vertegenwoordigend lichaam

S1: Gemeenteraden.

Bij artikel 40 van het HR (Aanvang van de procedure):

- S1.1 Bij de publicatie van geldende termijnen en tijdstippen voor de gemeenteraadsverkiezingen geeft het hoofdbestuur tevens aan de leden kennis van hun bevoegdheid om een lid van de afdeling schriftelijk kandidaat te stellen voor het lijsttrekkerschap, voor zover de ledenvergadering besluit tot afzonderlijke aanwijzing van de lijsttrekker.
- S1.2 Het bestuur pleegt voor 1 juni overleg met de zittende leden over de komende verkiezingen en over de mogelijke deelname als kandidaat. Indien niet met een eigen VVD-lijst aan de verkiezingen wordt deelgenomen of indien met een lijst in samenwerking met één of meerdere politieke partijen aan de verkiezingen wordt deelgenomen, dient dit besluit op voorstel van het bestuur van de afdeling in de ledenvergadering vóór 1 juni te worden genomen. Het bestuur van de afdeling deelt uiterlijk 1 juni het besluit van de ledenvergadering mee aan:
- de zittende VVD-fractie(s) of indien er een samenwerkingsverband is met één of meer andere politieke partijen aan de VVD-leden die deel uitmaken van (een) samenwerkende fractie(s);
 - het hoofdbestuur.
- S1.3 Het bestuur is verplicht alle taken die uit de kandidaatstellingsprocedure voortkomen over te dragen aan het kamercentralebestuur, indien blijkt dat er per 1 juli niet ten minste drie leden van het bestuur overblijven die geen voorlopige kandidaat zijn. Dit lijdt uitzondering indien vóór 1 juni op voorstel van het bestuur door de ledenvergadering is besloten alle taken die uit de kandidaatstellingsprocedure voortkomen over te dragen aan de overblijvende leden van het bestuur, aangevuld met een of meer leden. Dit vervangende bestuur dient uit minstens drie leden te bestaan.
- S1.4 Het bestuursorgaan dat de procedure overneemt is verplicht dit schriftelijk te melden aan het hoofdbestuur.
- S1.5 Het vervangende bestuur treedt in de in artikel S1.3 genoemde situatie ten aanzien van de kandidaatstelling in alle rechten en plichten van het bestuur en is tot en met de kandidaatstellingsvergadering verantwoordelijk voor de procedure. Waar in de artikelen van huishoudelijk reglement en supplement wordt gesproken over het bestuur moet dan het vervangende bestuur worden gelezen.
- S1.6 Het vervangende bestuur benoemt uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en ten minste nog één lid die zich belasten met de taken die uit de kandidaatstellingsprocedure voortkomen.
- S1.7 Het bestuur is bevoegd onder zijn verantwoordelijkheid de taakstelling ten aanzien van de selectie van kandidaten te laten uitvoeren door een kandidaatstellingscommissie.

Bij artikel 42 van het HR (Kaderstellend advies):

- S1.8 Het kaderstellend advies vermeldt daarnaast of vaststelling van de lijsttrekker en/of de kandidatenlijst zal plaatsvinden door een ledenraadpleging of een kandidaatstellingsvergadering.

Bij artikel 43 van het HR (Lijsttrekker):

- S1.9 Het bestuur roept vóór 1 juni een ledenvergadering bijeen waarin een besluit over het lijsttrekkerschap wordt genomen. Deze vergadering

kan besluiten ofwel:

- a. af te zien van afzonderlijke aanwijzing van de lijsttrekker;
 - b. de lijsttrekker aan te wijzen in een volgende ledenvergadering vóór 1 oktober.
- S1.10 De afzonderlijke aanwijzing van een lijsttrekker is alleen mogelijk in een ledenraadpleging of in een ledenvergadering waarvoor de oproeping ten minste drie weken tevoren is verzonden onder vermelding van alle bij of door het bestuur geldig gestelde kandidaten, met de informatie overeenkomstig het door het hoofdbestuur ter beschikking te stellen kandidaatstellingsformulier en een gemotiveerde beoordeling van deze kandidaten.
- S1.11 Indien betrokkene ook na hiertoe schriftelijk door het afdelingsbestuur te zijn uitgenodigd de kandidatuur voor het lijsttrekkerschap niet tijdig schriftelijk bevestigt door volledige invulling en ondertekening van een door het hoofdbestuur vast te stellen model, is de kandidaatstelling ongeldig en wordt betrokkene niet in de oproeping voor de ledenvergadering of de keuzelijst bij de ledenraadpleging vermeld. Tenzij betrokkene bij invulling van dit model anders heeft aangegeven, geldt deze bevestiging ook als bereidverklaring bedoeld in artikel 43.3.
- S1.12 De afzonderlijk aangewezen lijsttrekker wordt op de eerste plaats van de kandidatenlijst gekandideerd en is geen voorlopige kandidaat meer.
- S1.13 De afzonderlijk aangewezen lijsttrekker treedt op als adviseur van het bestuur dan wel de kandidaatstellingscommissie en de ledenvergadering bij alle besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.
- Bij artikel 44 van het HR (Voorlopige kandidaten en de voorlopige groslijst):**
- S1.14 Het bestuur roept voor 1 juni een ledenvergadering bijeen.
- S1.15 Na te hebben kennis genomen van de namen die aan het bestuur zijn genoemd, besluit deze ledenvergadering welke personen zij op de voorlopige groslijst wenst op te nemen; de vergadering kan hierop ook personen opnemen die niet tevoren aan het bestuur zijn genoemd.
- S1.16 Bestuursleden die voorlopige kandidaat zijn dienen voor te komen op de voorlopige groslijst.
- Bij artikel 46 van het HR (Definitieve groslijst en advieslijst):**
- S1.17 Het aantal plaatsen bedraagt ingevolge de Kieswet maximaal vijftig. Het bestuur kan met een geringer aantal dan het door de Kieswet voorgeschreven aantal plaatsen volstaan. Zo dit het geval is, dient het bestuur deze handelwijze schriftelijk gemotiveerd onder de aandacht te brengen van de leden.
- S1.18 De definitieve groslijst, de advieslijst van het bestuur met in voorkomend geval de hierboven genoemde schriftelijke motivering, alsmede het in artikel 46 genoemde ontwerpverkiezingsprogramma, worden uiterlijk 1 oktober, doch altijd ten minste twee weken vóór de vergadering over het verkiezingsprogramma, toegezonden aan de leden.
- Bij artikel 48 van het HR (Vaststelling van de kandidatenlijst):**
- S1.19 De ledenvergadering kan uiterlijk tot een door het hoofdbestuur vastgestelde termijn besluiten dat de vaststelling van de kandidatenlijst zal plaatsvinden door een ledenraadpleging. Indien een ledenraadpleging wordt gehouden vervalt de kandidaatstellingsvergadering zoals beschreven in de artikelen van dit supplement.
- S1.20 De ledenvergadering waarin de kandidatenlijst definitief wordt vastgesteld of waarin definitief wordt vastgesteld welke voorlopige

kandidaten zullen voorkomen op de lijst met één of meer andere politieke partijen wordt gehouden vóór 1 december. Tussen de vergadering waarin het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld en de kandidaatstellingsvergadering dient minimaal een termijn van veertien dagen te verlopen, waarbij eerst het verkiezingsprogramma moet worden vastgesteld en daarna de kandidatenlijst.

- S1.21 De kandidaatstellingsvergadering is met inachtneming van artikel 45.2 toegankelijk voor alle leden van de afdeling. Zij hebben het recht om aan de beraadslagingen deel te nemen. Aan de stemming mogen uitsluitend die leden deelnemen die woonachtig zijn in de gemeente en voorkwamen op de ledenlijst van de VVD op de voorgaande peildatum. Peildatum zijn 1 januari en 1 juli. Aspirant-leden (leden tot achttien jaar) mogen wel aan de beraadslaging maar niet aan de stemming deelnemen.
- S1.22 Met inachtneming van de in artikel 45.2 onder b, c en d van het huishoudelijk reglement aangegeven uitzonderingen hebben voorlopige kandidaten geen toegang tot de kandidaatstellingsvergadering en mogen niet aan de beraadslagingen en stemmingen deelnemen, tenzij de ledenvergadering vóór 1 juni anders heeft besloten.
- S1.23 Indien de afdeling uit meer gemeenten bestaat dient het in artikel S1.22 van dit supplement genoemde besluit voor de desbetreffende gemeente te zijn genomen.
- S1.24 De door een kamercentrale en in voorkomend geval de door het hoofdbestuur aangewezen leden hebben toegang tot de ledenvergadering die over de definitieve kandidaatstelling beslist. Eveneens hebben zij het recht aan de beraadslagingen deel te nemen. Zij hebben niet het recht aan de stemmingen deel te nemen tenzij zij woonachtig zijn in de betrokken gemeente en voorkomen op de ledenlijst van de VVD van 1 januari en 1 juli.
- S1.25 Tot de kandidaatstellingsvergadering worden de zittende leden die aan de door het bestuur gezonden uitnodiging gevolg hebben gegeven, ieder afzonderlijk toegelaten en in de gelegenheid gesteld het woord te voeren en die inlichtingen te geven waar de vergadering om vraagt; telkens nadat dit is geschied verlaat de betrokkene de vergadering.
- S1.26 De kandidaatstellingsvergadering stelt aan de hand van het ontwerp van het bestuur van de afdeling de kandidatenlijst definitief vast onder toepassing van de in artikel 22 voorgeschreven stemprocedure.
- S1.27 Het bestuur zendt de door de kandidaatstellingsvergadering genomen besluiten aan de leden.
- Bij artikel 49 van het HR (Inlevering van de kandidatenlijst):**
- S1.28 Als het kandidaatstellend bestuur niet tijdig voor de administratieve afhandeling zorgdraagt, dan is het bestuur van de Kamercentrale gerechtigd er voor te zorgen dat de werkzaamheden alsnog worden verricht.

S2: Waterschapsbesturen.

Bij artikel 41 van het HR (Verantwoordelijkheid):

- S2.1 Het kandidaatstellend bestuur benoemt voor 1 januari een kandidaatstellingscommissie uit de leden van de VVD in het betrokken waterschap. De secretaris van de waterschapscentrale voorziet in het secretariaat van de commissie.
- S2.2 **De commissie brengt aan het centralebestuur een gemotiveerd oordeel uit over de voorlopige kandidaten.**
- Bij artikel 42 van het HR (Kaderstellend advies):**
- S2.3 Het kaderstellend advies bevat daarnaast of, en zo ja op welke wijze

- in het lijstdeel kandidaten in een regionaal bepaalde voorkeur zullen worden geplaatst;
- S2.4 Het kaderstellend advies vermeldt daarnaast of vaststelling van de kandidatenlijst zal plaatsvinden door een ledenraadpleging of een kandidaatstellingsvergadering.
- Bij artikel 43 van het HR (Lijsttrekker):**
- S2.5 Het bestuur roept vóór 18 april een ledenvergadering bijeen waarin een besluit over het lijsttrekkerschap wordt genomen. Deze vergadering kan besluiten ofwel:
- af te zien van afzonderlijke aanwijzing van de lijsttrekker;
 - de lijsttrekker aan te wijzen in een volgende ledenvergadering vóór 28 juni.
- S2.6 De afzonderlijke aanwijzing van een lijsttrekker is alleen mogelijk in een ledenraadpleging of een ledenvergadering waarvoor de oproeping ten minste drie weken tevoren is verzonden onder vermelding van alle bij of door het bestuur geldig gestelde kandidaten, met de informatie overeenkomstig het door het hoofdbestuur ter beschikking te stellen kandidaatstellingsformulier en een gemotiveerde beoordeling van deze kandidaten.
- S2.7 Indien betrokkene ook na hiertoe schriftelijk door het afdelingsbestuur te zijn uitgenodigd de kandidatuur voor het lijsttrekkerschap niet tijdig schriftelijk bevestigt door volledige invulling en ondertekening van een door het hoofdbestuur vast te stellen model, is de kandidaatstelling ongeldig en wordt betrokkene niet in de oproeping voor de ledenvergadering dan wel de keuzelijst bij de ledenraadpleging vermeld. Tenzij betrokkene bij invulling van dit model anders heeft aangegeven, geldt deze bevestiging ook als bereidverklaring bedoeld in artikel 43.3.
- S2.8 De afzonderlijk aangewezen lijsttrekker wordt op de eerste plaats van de kandidatenlijst gekandideerd en is geen voorlopige kandidaat meer.
- S2.9 De afzonderlijk aangewezen lijsttrekker treedt op als adviseur van het bestuur dan wel de kandidaatstellingscommissie en de ledenvergadering bij alle besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.
- Bij artikel 46 van het HR (Definitieve groslijst en advieslijst):**
- S2.10 Het aantal plaatsen bedraagt maximaal twintig. Het kandidaatstellend bestuur kan met een geringer aantal plaatsen volstaan. Zo dit het geval is, dient het bestuur deze handelwijze schriftelijk gemotiveerd onder de aandacht te brengen van de leden.
- Bij artikel 47 van het HR (Vaststelling van het verkiezingsprogramma):**
- S2.11 Voor 28 juni wordt door de ledenvergadering het verkiezingsprogramma vastgesteld.
- Bij artikel 48 van het HR (Vaststelling van de kandidatenlijst):**
- S2.12 De ledenvergadering kan uiterlijk tot een door het hoofdbestuur vastgestelde termijn besluiten dat de vaststelling van de kandidatenlijst zal plaatsvinden door een ledenraadpleging. Indien een ledenraadpleging wordt gehouden vervalt de kandidaatstellingsvergadering zoals beschreven in artikel S2.13 van dit reglement.
- S2.13 De ledenvergadering waarin de kandidatenlijst definitief wordt vastgesteld of waarin definitief wordt vastgesteld welke voorlopige kandidaten zullen voorkomen op de lijst met één of meer andere politieke partijen wordt gehouden vóór 25 juli. Tussen de vergadering waarin het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld en de

kandidaatstellingsvergadering dient minimaal een termijn van veertien dagen te verlopen.

- S2.14 **Bij artikel 49 van het HR (Inlevering van de kandidatenlijst):** Als het kandidaatstellend bestuur niet tijdig voor de administratieve afhandeling zorgdraagt, dan is het hoofdbestuur gerechtigd er voor te zorgen dat de werkzaamheden alsnog worden verricht.

S3 Provinciale Staten.

- S3.1 De centralevergadering besluit uiterlijk 1 februari of de voorlopige groslijst tot stand komt met de permanente of de ad-hocprocedure.
Bij artikel 41 van het HR (Verantwoordelijkheid):
- S3.2 Indien gekozen is voor de ad-hocprocedure, benoemt het centralebestuur voor 1 februari een kandidaatstellingscommissie uit de leden van de VVD in de betrokken provincie. De secretaris van de provinciecentrale voorziet in het secretariaat van de commissie.
- S3.3 De commissie brengt aan het centralebestuur een gemotiveerd oordeel uit over de voorlopige kandidaten.
Bij artikel 42 van het HR (Kaderstellend advies):
- S3.4 Het kaderstellend advies bevat daarnaast of en zo ja op welke wijze in het lijstdeel kandidaten in een regionaal bepaalde voorkeur zullen worden geplaatst;
- S3.5 Het kaderstellend advies vermeldt daarnaast of vaststelling van de kandidatenlijst zal plaatsvinden door een ledenraadpleging of een kandidaatstellingsvergadering.
Bij artikel 44 van het HR (Voorlopige kandidaten en de voorlopige groslijst):
- S3.6 Binnen twee weken na de ledenvergadering waarin het kaderstellend advies is vastgesteld, zoals benoemd in artikel 42 van dit Huishoudelijk Reglement, brengt het bestuur van de afdeling de namen van de voorgedragen voorlopige kandidaten ter kennis van de secretaris van de provinciecentrale waartoe de afdeling behoort, met gebruikmaking en door volledige invulling van formulieren volgens een door het hoofdbestuur vast te stellen model. Elk formulier dient te zijn ondertekend door:
- de betreffende voorzitter of secretaris;
 - de voorlopige kandidaat zelf.
- De voorlopige kandidaat dient daarbij tevens te verklaren dat hij bij verkiezing of plaatsvervulling de benoeming zal aanvaarden en dat hij zal bevorderen dat de samenstelling van de Eerste Kamerfractie overeenkomt met het resultaat van de ledenraadplegingen zoals bedoeld in het reglement op de kandidaatstelling voor de Eerste Kamer.
Bij artikel 45 van het HR (Definitieve groslijst en advieslijst):
- S3.7 Het aantal plaatsen bedraagt ingevolge de Kieswet maximaal vijftig. Het bestuur kan met een geringer aantal dan het door de Kieswet voorgeschreven aantal plaatsen volstaan. Zo dit het geval is, dient het bestuur deze handelwijze schriftelijk gemotiveerd onder de aandacht te brengen van de leden.
Bij artikel 49 van het HR (Inlevering van de kandidatenlijst):
- S3.8 Als het kandidaatstellend bestuur niet tijdig voor de administratieve afhandeling zorgdraagt, dan is het hoofdbestuur gerechtigd er voor te zorgen dat de werkzaamheden alsnog worden verricht.

S4: Tweede Kamer.

- Bij artikel 40 van het HR (Aanvang van de procedure):**
- S4.1 De publicatie van geldende termijnen en tijdstippen voor de Tweede

Kamerverkiezingen bevat de datum waarop de algemene vergadering het landelijk verkiezingsprogramma op voorstel van het hoofdbestuur vaststelt. Deze datum dient in ieder geval zover voor de aanvang van de ledenraadpleging als bedoeld in artikel 23 t/m 25 te liggen dat uitvoering gegeven kan worden aan 47.2 van het huishoudelijk reglement.

Bij artikel 43 van het HR (Lijsttrekker):

- S4.2 Indien meer dan één persoon kandidaat wordt gesteld, wordt de lijsttrekker aangewezen bij ledenraadpleging zoals beschreven in artikelen 23 t/m 25 van het huishoudelijk reglement.

Bij artikel 44 van het HR (Voorlopige kandidaten en de voorlopige groslijst):

- S4.3 Elk zittend lid is voorlopig kandidaat, zolang de kandidatuur niet is beëindigd; artikel 44.3 onder d van het huishoudelijk reglement is op zittende leden niet van toepassing.
- S4.4 Elke ledenvergadering van een afdeling of kamercentrale kan besluiten een of meer leden van de VVD als voorlopige kandidaat voor te dragen. Indien de vergadering uiterlijk 30 juni wordt gehouden, worden de gestelde kandidaten nog betrokken bij de eerstvolgende vaststelling van de voorlopige groslijst.
- S4.5 Zo spoedig mogelijk na de in artikel S4.4 bedoelde voordracht brengt het betreffende bestuur de namen van de voorgedragen voorlopige kandidaten ter kennis van de directeur van het algemeen secretariaat, met gebruikmaking en door volledige invulling van formulieren volgens een door het hoofdbestuur vast te stellen model. Elk formulier behoort te zijn ondertekend door:
- a. de betreffende voorzitter of secretaris;
 - b. de voorlopige kandidaat zelf.
- De voorlopige kandidaat dient daarbij tevens te verklaren dat hij bij verkiezing of plaatsvervulling de benoeming zal aanvaarden.
- S4.6 De in artikelen 44.3 en 44.4 beschreven taak van de secretaris wordt uitgevoerd door de directeur van het Algemeen Secretariaat.
- Bij artikel 47 van het HR (Vaststelling van de kandidatenlijst):**
- S4.7 De advieslijst zoals genoemd in artikel 46 van het huishoudelijk reglement, wordt besproken en definitief vastgesteld in de advieslijstvergadering van afgevaardigden. Het stemrecht in deze vergadering wordt uitsluitend uitgeoefend door de volgens S4.13 aangewezen afgevaardigden. De leiding van deze vergadering is in handen van de voorzitter van het hoofdbestuur of degene die de voorzitter vervangt.
- S4.8 Het hoofdbestuur roept een advieslijstvergadering van afgevaardigden bijeen en publiceert de advieslijst van kandidaten op een tijdstip dat ligt tussen ten hoogste tien en ten minste vier weken voor de advieslijstvergadering van afgevaardigden.
- S4.9 Ledenvergaderingen van afdelingen worden in de gelegenheid gesteld om binnen afzonderlijk te bepalen termijnen wijzigingsvoorstellen in te dienen.
- S4.10 Besturen van twee of meer afdelingen kunnen gezamenlijk besluiten om één ledenvergadering bijeen te roepen voor de leden van de betreffende afdelingen.
- S4.11 Bij aanvang van een ledenvergadering van meer dan één afdelingen benoemt de ledenvergadering een verantwoordelijk secretaris.
- S4.12 In de vergadering bespreken de aanwezige leden de door het hoofdbestuur gepubliceerde advieslijst, besluiten zij of en zo ja welke wijzigingsvoorstellen de vergadering doet, en wijzen ze aan wie vanuit de aanwezige leden van de afdeling(en) of andere ter vergadering

- aanwezige leden naar de advieslijstvergadering worden afgevaardigd. Het aantal stemmen dat voor een afdeling mag worden uitgebracht wordt overeenkomstig artikel 22.5 en 22.6 van de statuten bepaald.
- S4.13 Deze besluiten worden door de aangewezen secretaris ter kennis gebracht aan het hoofdbestuur in de termijn zoals die bij de oproep is aangegeven.
- S4.14 Het hoofdbestuur publiceert de wijzigingsvoorstellen uiterlijk twee weken voorafgaand aan de advieslijstvergadering, en zendt deze toe aan de aan het hoofdbestuur bekendgemaakte afgevaardigden.
- S4.15 Het hoofdbestuur publiceert de leeswijzer uiterlijk 1 week voor de advieslijstvergadering, en zendt deze toe aan de aan het hoofdbestuur bekendgemaakte afgevaardigden.
- S4.16 Een wijzigingsvoorstel dient betrekking te hebben op één kandidaat van de definitieve groslijst voor een (hogere) plaats op de advieslijst. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een vast model dat door het hoofdbestuur wordt verstrekt.
- S4.17 Ingediende wijzigingsvoorstellen die niet zijn aangenomen worden geacht ook van toepassing te zijn bij de stemmingen bij volgende plaatsen op de kandidatenlijst indien de afgevaardigde van de betreffende afdeling(en) dit kenbaar maakt.

S5: Eerste Kamer.

Bij artikel 40 van het HR (Aanvang van de procedure):

- S5.1 De publicatie van geldende termijnen en tijdstippen voor de Eerste Kamerverkiezingen bevat de datum waarop de algemene vergadering het landelijk verkiezingsprogramma op voorstel van het hoofdbestuur vaststelt. Deze datum dient in ieder geval zover voor de aanvang van de ledenraadpleging als bedoeld in artikel 23 t/m 25 te liggen dat uitvoering gegeven kan worden aan 47.2 van het huishoudelijk reglement.

Bij artikel 43 van het HR (Lijsttrekker):

- S5.2 Indien meer dan één persoon kandidaat wordt gesteld, wordt de lijsttrekker aangewezen bij ledenraadpleging zoals beschreven in artikelen 23 t/m 25 van het Huishoudelijk Reglement.

Bij artikel 44 van het HR (Voorlopige kandidaten en de voorlopige groslijst):

- S5.3 Elk zittend lid is voorlopig kandidaat, zolang de kandidatuur niet is beëindigd; artikel 44.3 onder d van het huishoudelijk reglement is op zittende leden niet van toepassing.
- S5.4 Elke ledenvergadering van een afdeling of kamercentrale kan besluiten een of meer leden van de VVD als voorlopige kandidaat voor te dragen. Indien de vergadering uiterlijk 30 juni wordt gehouden, worden de gestelde kandidaten nog betrokken bij de eerstvolgende vaststelling van de voorlopige groslijst.
- S5.5 Zo spoedig mogelijk na de in artikel S5.4 bedoelde voordracht brengt het betreffende bestuur de namen van de voorgedragen voorlopige kandidaten ter kennis van de directeur van het algemeen secretariaat, met gebruikmaking en door volledige invulling van formulieren volgens een door het hoofdbestuur vast te stellen model. Elk formulier behoort te zijn ondertekend door:
- a. de betreffende voorzitter of secretaris;
 - b. de voorlopige kandidaat zelf.
- De voorlopige kandidaat dient daarbij tevens te verklaren dat hij bij verkiezing of plaatsvervulling de benoeming zal aanvaarden.
- S5.6 De in artikelen 44.3 en 44.4 beschreven taak van de secretaris wordt uitgevoerd door de directeur van het Algemeen Secretariaat.

Bij artikel 47 van het HR (Verkiezingsprogramma):

- S5.7 Voorlopige kandidaten worden geacht het door de Algemene Vergadering vastgestelde landelijk verkiezingsprogramma volledig te onderschrijven. Indien een voorlopige kandidaat ten aanzien van één of meer punten een voorbehoud wil maken, zal de kandidaat dit tijdig en schriftelijk dienen te doen bij het hoofdbestuur.

Bij artikel 48 van het HR (Vaststelling van de kandidatenlijst):

- S5.8 De advieslijst zoals genoemd in artikel 46 van het huishoudelijk reglement, wordt besproken en definitief vastgesteld in de advieslijstvergadering van afgevaardigden.
Het stemrecht in deze vergadering wordt uitsluitend uitgeoefend door de volgens S5.13 aangewezen afgevaardigden. De leiding van deze vergadering is in handen van de voorzitter van het hoofdbestuur of degene die de voorzitter vervangt.
- S5.9 Het hoofdbestuur roept een advieslijstvergadering van afgevaardigden bijeen en publiceert de advieslijst van kandidaten op een tijdstip dat ligt tussen ten hoogste tien en ten minste vier weken voor de advieslijstvergadering van afgevaardigden.
- S5.10 Ledenvergaderingen van afdelingen worden in de gelegenheid gesteld om binnen afzonderlijk te bepalen termijnen wijzigingsvoorstellen in te dienen.
- S5.11 Besturen van twee of meer afdelingen kunnen gezamenlijk besluiten om één ledenvergadering bijeen te roepen voor de leden van de betreffende afdelingen.
- S5.12 Bij aanvang van een ledenvergadering van meer dan één afdelingen benoemt de ledenvergadering een verantwoordelijk secretaris.
- S5.13 In de vergadering bespreken de aanwezige leden de door het hoofdbestuur gepubliceerde advieslijst, besluiten zij of en zo ja welke wijzigingsvoorstellen de vergadering doet, en wijzen ze aan wie vanuit de aanwezige leden van de afdeling(en) of andere ter vergadering aanwezige leden naar de advieslijstvergadering worden afgevaardigd. Het aantal stemmen dat voor een afdeling mag worden uitgebracht wordt overeenkomstig artikel 22.5 en 22.6 van de statuten bepaald.
- S5.14 Deze besluiten worden door de aangewezen secretaris ter kennis gebracht aan het hoofdbestuur in de termijn zoals die bij de oproep is aangegeven.
- S5.15 Het hoofdbestuur publiceert de wijzigingsvoorstellen uiterlijk één week voorafgaand aan de advieslijstvergadering, en zendt deze toe aan de aan het hoofdbestuur bekendgemaakte afgevaardigden.
- S5.16 Het hoofdbestuur publiceert de leeswijzer uiterlijk één week voor de advieslijstvergadering, en zendt deze toe aan de aan het hoofdbestuur bekendgemaakte afgevaardigden.
- S5.17 Een wijzigingsvoorstel dient betrekking te hebben op één kandidaat van de definitieve groslijst voor een (hogere) plaats op de advieslijst. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een vast model dat door het hoofdbestuur wordt verstrekt.
- S5.18 Ingediende wijzigingsvoorstellen die niet zijn aangenomen worden geacht ook van toepassing te zijn bij de stemmingen bij volgende plaatsen op de kandidatenlijst indien de afgevaardigde van de betreffende afdeling(en) dit kenbaar maakt.

S6: Europees Parlement.

Bij artikel 40 van het HR (Aanvang van de procedure):

- S6.1 De publicatie van geldende termijnen en tijdstippen voor de

verkiezingen voor het Europees Parlement bevat de datum waarop de algemene vergadering het landelijk verkiezingsprogramma op voorstel van het hoofdbestuur vaststelt. Deze datum dient in ieder geval zover voor de aanvang van de ledenraadpleging als bedoeld in artikel 23 t/m 25 te liggen dat uitvoering gegeven kan worden aan 47.2 van het huishoudelijk reglement.

Bij artikel 43 van het HR (Lijsttrekker):

- S6.2 Indien meer dan één persoon kandidaat wordt gesteld, wordt de lijsttrekker aangewezen bij ledenraadpleging zoals beschreven in artikelen 23 t/m 25 van het Huishoudelijk Reglement.

Bij artikel 44 van het HR (Voorlopige kandidaten en de voorlopige groslijst):

- S6.3 Elk zittend lid is voorlopig kandidaat, zolang de kandidatuur niet is beëindigd; artikel 44.3 onder d van het huishoudelijk reglement is op zittende leden niet van toepassing.
- S6.4 Elke ledenvergadering van een afdeling of kamercentrale kan besluiten een of meer leden van de VVD als voorlopige kandidaat voor te dragen. Indien de vergadering uiterlijk 30 juni wordt gehouden, worden de gestelde kandidaten nog betrokken bij de eerstvolgende vaststelling van de voorlopige groslijst.
- S6.5 Zo spoedig mogelijk na de in artikel S6.4 bedoelde voordracht brengt het betreffende bestuur de namen van de voorgedragen voorlopige kandidaten ter kennis van de directeur van het algemeen secretariaat, met gebruikmaking en door volledige invulling van formulieren volgens een door het hoofdbestuur vast te stellen model. Elk formulier behoort te zijn ondertekend door:
- de betreffende voorzitter of secretaris;
 - de voorlopige kandidaat zelf.

De voorlopige kandidaat dient daarbij tevens te verklaren dat hij bij verkiezing of plaatsvervulling de benoeming zal aanvaarden.

- S6.6 De in artikelen 44.3 en 44.4 beschreven taak van de secretaris wordt uitgevoerd door de directeur van het Algemeen Secretariaat.

Bij artikel 47 van het HR (Verkiezingsprogramma):

- S6.7 Voor 1 juni wordt op voorstel van het hoofdbestuur het Europees verkiezingsprogramma door een algemene vergadering vastgesteld.

Bij artikel 48 van het HR (Vaststelling van de kandidatenlijst):

- S6.8 De advieslijst zoals genoemd in artikel 46 van het huishoudelijk reglement, wordt besproken en definitief vastgesteld in de advieslijstvergadering van afgevaardigden. Het stemrecht in deze vergadering wordt uitsluitend uitgeoefend door de volgens S6.13 aangewezen afgevaardigden. De leiding van deze vergadering is in handen van de voorzitter van het hoofdbestuur of degene die de voorzitter vervangt.
- S6.9 Het hoofdbestuur roept een advieslijstvergadering van afgevaardigden bijeen en publiceert de advieslijst van kandidaten op een tijdstip dat ligt tussen ten hoogste tien en ten minste vier weken voor de advieslijstvergadering van afgevaardigden.
- S6.10 Ledenvergaderingen van afdelingen worden in de gelegenheid gesteld om binnen afzonderlijk te bepalen termijnen wijzigingsvoorstellen in te dienen.
- S6.11 Besturen van twee of meer afdelingen kunnen gezamenlijk besluiten om één ledenvergadering bijeen te roepen voor de leden van de betreffende afdelingen.
- S6.12 Bij aanvang van een ledenvergadering van meer dan één afdelingen benoemt de ledenvergadering een verantwoordelijk secretaris.

- S6.13 In de vergadering bespreken de aanwezige leden de door het hoofdbestuur gepubliceerde advieslijst, besluiten zij of en zo ja welke wijzigingsvoorstellen de vergadering doet, en wijzen ze aan wie vanuit de aanwezige leden van de afdeling(en) of andere ter vergadering aanwezige leden naar de advieslijstvergadering worden afgevaardigd. Het aantal stemmen dat voor een afdeling mag worden uitgebracht wordt overeenkomstig artikel 22.5 en 22.6 van de statuten bepaald.
- S6.14 Deze besluiten worden door de aangewezen secretaris ter kennis gebracht aan het hoofdbestuur in de termijn zoals die bij de oproep is aangegeven.
- S6.15 Het hoofdbestuur publiceert de wijzigingsvoorstellen uiterlijk één week voorafgaand aan de advieslijstvergadering, en zendt deze toe aan de aan het hoofdbestuur bekendgemaakte afgevaardigden.
- S6.16 Het hoofdbestuur publiceert de leeswijzer uiterlijk 1 week voor de advieslijstvergadering, en zendt deze toe aan de aan het hoofdbestuur bekendgemaakte afgevaardigden.
- S6.17 Een wijzigingsvoorstel dient betrekking te hebben op één kandidaat van de definitieve groslijst voor een (hogere) plaats op de advieslijst. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een vast model dat door het hoofdbestuur wordt verstrekt.
- S6.18 Ingediende wijzigingsvoorstellen die niet zijn aangenomen worden geacht ook van toepassing te zijn bij de stemmingen bij volgende plaatsen op de kandidatenlijst indien de afgevaardigde van de betreffende afdeling(en) dit kenbaar maakt.

Vastgesteld door de algemene vergadering (127^e) te Arnhem op 28 november 2009.